

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Pedagogers erfarenheter av föräldrasamverkan

En empirisk studie av förskolor i mångkulturella stadsdelar

Marina Havdelin och Anna Ärlebo

Examensarbete LAU350, HT2006

Handledare: Jan Johansson

Rapportnummer:

Abstract

Examinationsnivå: Examensarbete (10p)

Titel: Pedagogers erfarenheter av föräldrasamverkan. En empirisk studie av förskolor i mångkulturella stadsdelar

Författare: Marina Havdelin, Anna Ärlebo

Termin och år: HT2006

Institution: Göteborgs universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik

Handledare: Jan Johansson

Rapportnummer:

Nyckelord: förskola, föräldrar, kultur, pedagoger, samverkan

Syfte: Vårt syfte är att undersöka hur pedagoger inom förskolan ser på samverkan med föräldrar. Det står i läroplanen, Lpfö98, att förskolan ska arbeta i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmet. Det står dock inte vad ett nära samarbete betyder och inte heller hur det ska uppnås. Vi vill därför undersöka hur läroplanens riktlinjer faktiskt tillämpas av ett antal pedagoger. Vi tänker också undersöka hur pedagogerna ser på samarbete med föräldrar från andra kulturer än den svenska genom att genomföra studien i några av Göteborgs mångkulturella stadsdelar.

Huvudfråga: Vad betyder en nära föräldrasamverkan i förskolan för pedagogerna?
Hur förhåller sig pedagogernas utformning av föräldrasamverkan till läroplanens riktlinjer?

Metod och material: Studien grundar sig på kvalitativa intervjuer med pedagoger på förskolor i mångkulturella stadsdelar i Göteborg. Resultaten har jämförts med läroplanens riktlinjer och relevant litteratur.

Resultat: Vi har kommit fram till att pedagoger arbetar utefter läroplanen på olika sätt och att de därmed också uppfyller den på olika sätt. Närmare bestämt har vi identifierat de arbetslag vi intervjuat med fyra olika förhållningsätt till föräldrasamverkan. Avgörande för vilket förhållningsätt som råder är det sätt på vilket man arbetar med att försöka nå ut till föräldrarna så att de förstår förskolans strävansmål. Då föräldrarna anses nöjda med verksamheten anses de också nöjda med den samverkan som råder. Man arbetar då inte för att utveckla samverkan och föräldrarnas inflytande minskar. Tre av de fyra arbetslag som vi intervjuat anser sig nöjda med den föräldrasamverkan som de har. Föräldrarnas möjligheter till inflytande skiljer sig åt i förskolorna. Det är bara ett av dessa arbetslag som arbetar aktivt med att försöka öka föräldrarnas insyn och delaktighet genom att förtydliga förskolans strävansmål.

Betydelse för läraryrket: Föräldrasamverkan är betydelsefull för barnets välbefinnande och utveckling. Föräldrars insyn och inflytande kan också ge verksamheten ett utifrånperspektiv som möjliggör att pedagoger reflekterar över sin egen verksamhet och på så sätt utökar möjligheten till utveckling av den.

Förord

Under arbetets gång har vi inte bara fått kunskaper om ämnet, utan vi har också själva fått erfara samverkan. Till största delen har vi arbetat gemensamt. Det har varit tidskrävande, men givande. Vi har lärt oss att lyssna på varandra och ta del av varandras kunskaper och erfarenheter. Våra många och livliga diskussioner har lett till en djupare kunskap. Framförallt har det känts roligt och tryggt att arbeta tillsammans.

Vi vill tacka våra respondenter som ställt upp och delgivit oss sina tankar och erfarenheter, samt vår handledare Jan Johansson som har hjälpt oss genom arbetets gång.

1. Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Frågeställningar	6
2. Teoretisk anknytning	7
2.1 Systemteori.....	7
2.2 Kultur	8
2.3 Föräldrasamverkan i förskolan.....	8
2.4 Samverkansformer	9
2.5 Läroplanen för förskolan	10
2.6 Vikten av föräldrasamverkan och mötets möjligheter	11
2.7 Svårigheter med föräldrasamverkan.....	12
2.8 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan	13
3. Metod.....	15
3.1 Urval.....	15
3.2 Datainsamlingsmetod	15
3.3 Procedur	16
4. Resultat.....	18
4.1 Arbetslagens syn på föräldrasamverkan.....	18
4.2 Samverkansformer	19
4.3 Föräldrars inflytande i verksamheten	21
4.4 Svårigheter med föräldrasamverkan.....	22
4.5 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan	23
4.6 Lösningar av svårigheter i föräldrasamverkan	26
4.7 Pedagogernas syn på föräldrasamverkan i framtiden.....	27
5. Analys och diskussion	28
5.1 Sammanfattning av arbetslagen	28
5.2 Arbetslagens förhållningssätt till samverkan	30
5.3 Svårigheter med föräldrasamverkan.....	33
5.4 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan	33
5.5 Arbetslagens syn på föräldrasamverkan i framtiden	34
5.6 Analys utefter läroplanen för förskolan	35
5.7 Övriga tankar och funderingar	35
6. Slutsats.....	36
6.1 Förslag på fortsatt forskning	37
7. Referenslista.....	38
8. Bilagor	40
Bilaga 1. Brev till pedagoger i förskolan	40
Bilaga 2. Intervjufrågor till pedagoger	41

1. Inledning

Vi är två studenter vid Göteborgs universitet som nu står inför vårt examensarbete på lärarutbildningen. Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi stött på en del svårigheter när det gäller samverkan med föräldrar. Vi har mött pedagoger som har fått oss att se möjligheterna och vikten med en god föräldrasamverkan. Vi har också fått erfara hur känsligt det här ämnet är och hur olika man ser på sin roll i samverkan. Under lärarutbildningen har vi läst inriktningen ”kultur och språk för tidigare åldrar”, som bl.a. handlat om den kulturella mångfalden i skola och förskola. Det fick oss att öppna upp ögonen för vår egen kultur och hur den förhåller sig till andra kulturer. Med dessa erfarenheter som bakgrund har vi valt att fördjupa våra kunskaper om föräldrasamverkans betydelse i förskolan.

I dagens samhälle har den kulturella mångfalden ökat. Det betyder att man också måste få en ökad förståelse för andra människors idéer, värderingar och sätt att se på världen. Det finns ingen kultur som är mer rätt än en annan. Förskolan är ofta den första mötesplatsen i det svenska samhället för många barn och föräldrar. Därför krävs det att man som pedagog har en medvetenhet om olika kulturer och hur de påverkar mötet med andra individer (SOU 1996:143 s.7-10). Alla pedagoger i förskolan måste följa läroplanens (Lpfö98) riktlinjer och målsättning för förskolan. Eftersom Lpfö98 innehåller så många vaga och svårdefinierade begrepp, lämnar den ett stort utrymme för tolkningar. I läroplanen står det att pedagoger i förskolan ska samarbeta med hemmen och ge dem möjlighet att påverka verksamheten. Mot denna bakgrund bestämde vi oss för att göra kvalitativa intervjuer med pedagoger i förskolan för att se hur de förhåller sig till samverkan med föräldrar utifrån läroplanens riktlinjer.

1.1 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur pedagoger inom förskolan ser på samverkan med föräldrar. Det står i läroplanen, Lpfö98, att förskolan ska arbeta i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmet. Det står dock inte vad ett nära samarbete betyder och inte heller hur det ska uppnås. Vi vill därför undersöka hur läroplanens riktlinjer faktiskt tillämpas av ett antal pedagoger. Vi tänker också undersöka hur pedagogerna ser på samarbete med föräldrar från andra kulturer än den svenska genom att genomföra studien i några av Göteborgs mångkulturella stadsdelar.

1.2 Frågeställningar

- Vad betyder en nära föräldrasamverkan i förskolan för pedagogerna?
- Vilken betydelse har kulturen i föräldrasamverkan för pedagogerna?
- Hur möjliggörs en väl fungerande samverkan mellan pedagoger och föräldrar?
- Hur förhåller sig pedagogernas utformning av föräldrasamverkan till läroplanens riktlinjer?

2. Teoretisk anknytning

Vi kommer här att ge läsarna en inblick i tidigare forskning som gjorts angående samverkan mellan föräldrar och pedagoger. Först kommer systemteorin behandlas eftersom vi i vår uppsats utgår ifrån ett systemteoretiskt synsätt då vi talar om möten och relationer. Det innebär att vi ser förskolan som ett system med vissa regler, normer och värderingar. I det här systemet befinner sig barnen i under stora delar av dagen. I barnens hem finns ett annat system som ofta är baserad på helt andra normer och värderingar. Utgångspunkten för vårt arbete är att det i mötet mellan dessa system ofta uppstår en spänning (Andersson I 2004a). Systemteorin ger oss därmed ett verktyg för att kunna analysera möten mellan olika individer. Kultur är ett svårdefinierat begrepp och därför kommer vi också att gå igenom det kulturella synsätt som kommer att spegla vårt arbete. Begreppet samverkan och vad det kan innebära ska slutligen diskuteras i vår teoretiska del av arbetet. I genomgången av vad olika teoretiker sagt om samverkan kommer vi att blanda förskola och skola eftersom litteraturen ifrån förskolan är begränsad. I avsnittet om samverkan kommer vi att gå in på läroplanen för förskolan och vad regeringen har beslutat angående vad pedagoger ska arbeta efter. Läroplanen för förskolan kommer att ha en stor vikt i vårt arbete eftersom det är den som vi som blivande pedagoger kommer att arbeta efter. Att vi lägger in den här bland övrig litteratur kan vi se som en risk eftersom läroplanen inte ska behandlas som ett vetenskapligt forskningsresultat. Vi väljer trots det att lägga in den här för att förtydliga att det är läroplanens riktlinjer angående samverkan som vi vill åt. Vi behöver först redogöra för två begrepp som vi kommer att använda oss av i arbetet.

Föräldrar: Vi är medvetna om att alla barn inte bor hos sina biologiska föräldrar. Dock använder sig våra respondenter av det här begreppet och många författare i vår teoriansknytning. Vi kommer därför att använda begreppet föräldrar genomgående i vårt arbete när vi talar om dem som har ansvaret över barnet.

Pedagoger: Vi har valt att använda detta begrepp i vårt arbete då vi pratar om den personal som arbetar i förskolan, oavsett utbildning. Undantag från regeln gäller i teoriansknytningen då vi använder oss av författarnas egna begrepp. Det beror på att vi har blandat förskola och skola.

2.1 Systemteori

Vi utgår från ett systemteoretiskt perspektiv där familjer ses som olika system. Ett system består av en grupp individer som delar olika regler, roller och strukturer. När ett system möter ett annat kan ett nytt mer inkluderande system sägas uppstå. I det nya systemet kan ett av de ursprungliga systemen bli underordnat i förhållande till det andra. Men mötet kan också leda till ett övergripande system där de ursprungliga systemen ömsesidigt berikar varandra. Hur de olika systemen är uppbyggda har betydelse för hur öppen man är inför mötet med andra system och är avgörande för hur bra kommunikation man kan få. När familj och förskola möts, möts alltså två olika system där värderingar och normer kan skilja sig åt. Betraktas de problem och svårigheter som kan uppkomma i samverkan med hemmen ur ett systemteoretiskt perspektiv, så ligger fokus på systemet, alltså det som finns runt om individen. Man kan då se att det finns många sociala faktorer som kan påverka mötet och att man kan ha olika utgångspunkter. Det är i mötet och samspelet mellan individer som svårigheterna kan uppkomma. Man undviker genom ett systemteoretiskt synsätt att lägga skulden på individer och deras egenskaper (Andersson I 2004a s.19-21). Det är viktigt att vara medveten om det här eftersom man som lärare måste kunna möta alla föräldrar oavsett

bakgrund för att kunna få ett gott samarbete, så att det gynnar barnens trivsel och utveckling (Andersson I 2004b).

2.2 Kultur

Det gemensamma för individer tillhörande en viss kultur är att de delar idéer, beteende och handlingar. Kulturen, alltså ens värderingar och normer, överförs genom ett socialt samspel med andra. Det betyder att kulturen är under ständig förändring. Enskilda individer kan ingå i flera kulturer eller skifta mellan olika sociala och kulturella sammanhang. Det kan handla om familj, skola och fritidsintressen. Mellan dessa kulturer rör man sig ofta obehindrat utan att reflektera över det. Om man däremot stöter på en kultur med främmande värderingar och normer kan man bli osäker och rädd för det nya. Det här är vad vi kan kalla en kulturchock. Om man som individ kommer till ett samhälle med en främmande kultur så tar man i regel till sig den nya kultur man möter och gör den till sin egen (Wellros 1998 s.38-46). Kulturanthropologen Herlitz menar att när pedagoger möter föräldrar från andra länder i förskolan är det viktigt att pedagogerna bekräftar deras kultur och deras syn på exempelvis fostran. (SOU 1996:143 s.55). I Lpfö98 kan man utläsa att "Förskolan skall sträva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer." (Utbildningsdepartementet 1998). Herlitz menar att det som ofta skiljer olika kulturer åt är medlen och sällan målet. Därför är det viktigt att pedagogerna i förskolan berättar om sin verksamhet och att det faktiskt finns en pedagogisk tanke bakom den. För många föräldrar är verksamhetens mål och mening långt ifrån självklar (SOU 1996:143 s.55).

2.3 Föräldrasamverkan i förskolan

Enligt Bonnier lexikons ordbok (1991) betyder samverkan samarbete, medan ordet samarbete betyder gemensamt, ihop, tillsammans. Huruvida begreppen samverkan och samarbete är synonyma eller ej råder det oenighet om bland forskare. I läroplanen används begreppen samverkan och samarbete synonymt. Andersson använder sig av följande kriterier för samarbete:

- Intresset för att samarbeta måste delas av båda parter.
- För att problem ska kunna lösas tillsammans måste båda parter kunna bidra med något. Alltså kan det inte lösas bara genom ena parten.
- Målsättningen måste vara den samma för båda parter.
- Båda parter ska kunna uppleva positiv effekt av lösningen.
- Man måste vara överens om när samarbetet ska ske och hur man ska gå tillväga.

(Andersson I, 2004b, s.38-39)

För att kunna samarbeta behöver man vara minst två personer. Båda två ska kunna ge och ta. Det gäller då att veta vart var och ens gräns går för att man inte ska ta på sig för mycket ansvar. Båda parter behöver vara tydliga i sina roller. Båda behöver vara delaktiga och om man trampar över på någon annans gräns, så backar den individen och tar mindre ansvar, medan den andra får mer ansvar än hon/han hade tidigare (Andersson I 2004b s.215).

Andersson N har gjort en undersökning bland personal i förskolan om vad de anser man ska samverka med föräldrarna om, utifrån barnens behov. Där blev svaren att ge ömsesidig information angående sådant som kan påverka barnet, att man behöver diskutera regler och normer och ta reda på vad föräldrarna förväntar sig av verksamheten. Man behöver informera om barnets andra värld, om barnets utvecklingsnivå och ge information om hur barnet

fungerar ihop med andra barn. Personalen angav också att man måste respektera varandras roller. Stress ses som negativt i utformningen av samverkan. Personalens och föräldrarnas förutfattade meningar om varandra ansågs också problematiska. Han menar även att det måste finnas ett intresse för att samverka, att man måste lyssna på varandra och vara rak i kommunikationen. Personalen hade också uttryckt att man behöver vara på samma nivå och inte känna av under- och överläge samtidigt som man behöver vara stark i sin yrkesroll. Det som skulle kunna försvåra samverkan var när man är väldigt olika, när man känner av stress och dåligt förtroende (Andersson N 1994 s.53).

Skolverket har gett ut råd för hur samverkan mellan förskola och hem bör se ut. Där nämner de utvecklingssamtal, den dagliga kontakten och att man som personal ska ta hänsyn till föräldrarnas olika möjligheter till inflytande och påverkan i verksamheten. Det här genom att anordna olika forum för delaktighet. Dessa ska ske inom ramen för de nationella målen (Skolverket 2005 s. 37).

2.4 Samverkansformer

Vi vill här ta upp de vanligaste formerna av föräldrasamverkan i förskolan. Dessa är enligt oss föräldramöten, utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner och föräldraråd/brukarråd. Tamburmötena vid hämtning och lämning är viktiga möten med föräldrarna och ses som självklara i förskolans värld. Dessa möten kommer inte att diskuteras här, utan kommer att beskrivas mer ingående i resultatdelen. Det beror på att vi inte hittat någon bra litteratur som tar upp det mötet och därför blir det våra respondenter som får stå för den informationen.

Föräldramöte kan ske på olika sätt och föräldrars medverkan till dessa kan variera. Dock brukar dessa möten hållas minst en gång per år. Då är det vanligt att man ger information om förskolans verksamhet och upplägg. För att locka föräldrarna är det viktigt att man gjort en noga planering inför föräldramötet. Men också att man har tänkt igenom för vems skull man har det. Föräldrar har ofta väldigt mycket omkring sig och vill därför inte komma och lyssna på, vad de anser, mindre viktig information. Många föräldrar har även andra barn som tidigare gått på förskola och tycker sig då kunna förskolans upplägg (Ekman, Sundell 1992 s.93-98).

Utvecklingssamtalen är en annan form av samverkan. Här utbyts information om barnets utveckling och lärande. Man diskuterar också hur förskolan kan arbeta för att barnet ska trivas och utvecklas. Man ska också informera om hur barnen är delaktiga, om de trivs i förskolan och hur de fungerar socialt. Föräldrarna ska även informeras om hur förskolan kan bidra till barnets utveckling och lärande (Skolverket 2005 s.38).

I skolan är den individuella utvecklingsplanen till för att kunna informera elever och föräldrar om elevens kunskapsmässiga och social utveckling. Dess syfte är bl.a. att informera eleven om dess eget lärande och utveckling. Den är också till för att ge eleven och föräldrarna delaktighet i den individuella planeringen (Skolverket 2005 s.13). Det finns inga krav på att en individuell utvecklingsplan ska användas i förskolan. Det beror på att förskolan inte har några mål som ska uppnås. I Lpfö98 har man istället strävansmål. Det är viktigt att man tänker på det om man upprättar en individuell utvecklingsplan. Förskolans strävansmål är egentligen till för att kunna utveckla verksamheten och inte för att bedöma varje enskilt barn. Eftersom det inte finns några krav på att ha en individuell utvecklingsplan i förskolan har föräldrar rätt att tacka nej till att det upprättas en sådan till deras barn (Nordenstam, Ulveson och Åsén 2006).

Föräldraråd, brukarråd och skolråd är olika benämningar på samma sak. De som ingår i dessa olika "råd" är oftast föräldrar, personal och rektor men de kan se olika ut beroende på vilken kommun man befinner sig i. Vad de olika råden behandlar kan också variera. Ett exempel kan vara att rektorn informerar och föräldrarna ger respons. Det blir då ett rådgivande forum där rektorn fattar besluten. Ett föräldraråd kan i vissa fall också betyda att beslut kan göras gemensamt i gruppen. Avsikten med dessa möten är att föräldrar ska få möjlighet att se skolan ur ett inifrånsperspektiv, att de får möjlighet till inflytande över skolans planering och prioriteringar och få övergripande information om den dagliga verksamheten (Andersson B 2002 s.11-15).

2.5 Läroplanen för förskolan

Alla som arbetar inom förskoleverksamheten ska följa läroplanen. Läroplanen för förskolan, Lpfö98, är en förordning med bindande föreskrifter. I Lpfö98 anges de övergripande mål och riktlinjer som ska styra all verksamhet inom förskolan. Det är regeringen som har fastställt målen och riktlinjerna och kommunerna som ansvarar för att de genomförs i verksamheterna. Det är utifrån Lpfö98 som föräldrarna kan framställa sina krav och förväntningar på verksamheten.

Vårdnadshavare har ansvar för sina barns fostran och utveckling. Förskolan skall komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.

Det står också att arbetslaget skall

- ansvara för att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan,
- föra fortlöpande samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal,
- ge föräldrarna möjligheter att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen,
- beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten och
- se till att föräldrarna blir delaktiga i utvärderingen av verksamheten.

I Lpfö98 står det att förskola och hem ska samarbeta och att det är viktigt. Men det står ingenting om hur man ska gå tillväga i det här avseendet. Det står inte heller hur föräldrarna ska medverka eller vad de ska få insyn i då det gäller verksamheten. Det är alltså upp till var och en att tolka vad samverkan innebär och hur man ska arbeta med den (Utbildningsdepartementet 1998).

2.6 Vikten av föräldrasamverkan och mötets möjligheter

I det här kapitlet tar vi upp de möjligheterna som skapas genom samverkan, enligt tidigare forskning och i nästa kapitel går vi närmare in på svårigheterna. Vi vill på så sätt ge en bild av vad tidigare forskare har kommit fram till för att kunna analysera och jämföra det med vårt eget empiriska material.

Enligt Flising m.fl. (1996 s.33-34) har samverkan mellan förskola och hem en stor betydelse för barnens trivsel. Författarna menar att föräldrarna är experter på sina barn. De påpekar att det är de som har den närmaste kontakten med barnet och känner henne/honom bäst. Pedagogerna behöver därmed få ta del av föräldrarnas kunskaper om barnen för att lyckas i sin lärarroll. Eftersom barnet befinner sig både i hem och förskola, så är det både föräldrar och pedagoger som ansvarar för barnets utveckling och välbefinnande. Genom samarbete kan man få stöd från föräldern och genom att för föräldern tydliggöra målen man har för barnet kan man gemensamt arbeta efter dessa. I Lpfö98 kan man utläsa att "Förskolan skall vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar." Ekman och Sundell (1992 s.12) menar att barnomsorgen ska vara ett komplement till hemmet. Det betyder att förskolan inte ska kompensera sådant som saknas i hemmet, utan erbjuda sådant som finns där. Författarna menar på så vis att man måste samarbeta med hemmen för att lyckas med det. Man behöver veta hur föräldrarna uppfostrar sina barn. Man behöver därför också ta reda på vad föräldrarna har för önskemål om verksamheten. Olsson (1993) hävdar också att förskolans personal ska samverka med föräldrarna om innehållet i verksamheten. Alla ska ha samma möjlighet att påverka. Hennes undersökning har visat att samverkan går att utveckla mer och för att kunna möjliggöra det handlar det om att sätta in föräldrarna i verksamheten. I Lpfö98 kan man utläsa följande: "Arbetslaget skall samarbeta med hemmen när det gäller barnens fostran och med föräldrarna diskutera regler och förhållningssätt i förskolan."

Andersson N (1994 s.13-25) hävdar att om man inte samarbetar mellan hemmets och förskolans system så försvårar man för barnet att kunna se en helhet. Författaren påpekar också att tamburen är ett vanligt mötesställe där föräldrars och personals relationer blir synliga. Det känner barnen av och om det finns spänningar i relationen så kan barnen bli oroliga av det. Föräldrar och pedagoger påverkar varandra om hur man ser sig själv som förälder respektive pedagog. Han hävdar att om man har ett bra samspel emellan så växer båda parter. Har man däremot ett negativt samspel så krymper istället båda parter i sin roll.

Hur pedagoger bemöter föräldrarna kan inverka på föräldrarnas intresse för verksamheten. Bemötandet kan också påverka hur föräldrarna uppfattar sina möjligheter till inflytande i verksamheten. I läroplanen står det att: "Alla som arbetar inom förskolan skall visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer." Det finns inga dåliga föräldrar. Det som skiljer föräldrarna åt är att vissa kräver mer tid och engagemang för att få en bra kontakt. Vad som är viktigt att tänka på är att det är pedagogerna som har ansvaret för att kontakten mellan dem och föräldrarna blir bra. En undersökning angående föräldrasamverkan visade att de som lyckades bäst var de lärare som visade respekt för föräldrarna och öppnade upp för deras inflytande. De visade föräldrarna att de var viktiga i verksamheten och kunde hjälpa till och skapa en god miljö. För att öppna upp möjligheten till samverkan är det viktigt att föräldrarna förstår vad verksamheten innebär och ska leda till (Flising m.fl. 1996 s.13-45).

Det är viktigt att man skiljer på sina roller för att kunna utveckla ett bra samarbete. Det handlar om att föräldrarna är experter på sina barn, medan lärarna är experter på att undervisa dem. Läraren ska visa föräldrarna respekt och se dem som att de är experter på sina barn. I annat fall blir det lätt att föräldrarna känner sig otillräckliga som föräldrar, vilket kan skapa problem i samarbetet. En möjlighet för att öppna upp för ett gott samarbete kan handla om att man försöker sätta sig in i varandras verklighet (Andersson I 2004a). Om lärare säger att samverkan med föräldrar känns som en börda så betyder det att man inte hittat rätta formen eller förhållningssättet för samverkan. Om man ser föräldrarna som en viktig resurs så kommer både lärare och föräldrar agera utefter det (Ferm 1993 s.134). Föräldrarna är en resurs som oftast glöms av. De föräldrarna som tycker att samarbetet mellan förskolan och hemmet fungerar som önskat är de vars barn trivs och har det bra i skolan. Föräldrar som har insyn i verksamheten och vet vad deras barn gör i skolan har inte så stort behov av att påverka verksamheten (Andersson I 2004b s.89).

För att lyckas med ett bra möte behöver man respektera varandra. Det betyder att man utgår ifrån att den andre personen har goda avsikter med sitt handlande. Man behöver också vara öppen och ärlig och försöka förstå varandra utan att värdera eller döma. Något annat viktigt att tänka på i mötet med andra individer är att man ska kunna ge varandra bekräftelse, att man visar att man ser varandra och ger feedback. Alltså att man talar om vad man ser och vad man hör och att man ger den andra positiva kommentarer och visar uppskattning. Det är också viktigt att man lyssnar på varandra och är nyfiken på vad den andra har att säga och försöka förstå den andra utan att döma. För att kunna lyssna krävs att man kan släppa sig själv och helt koncentrera sig på den andre (Andersson I 2004b s.54-56).

2.7 Svårigheter med föräldrasamverkan

Som tidigare framgått är samverkan med föräldrar viktigt. Vi hävdar att alla föräldrar och pedagoger vill ha en bra samverkan. Trots det så fungerar samverkan inte alltid som man önskar. Vi har i vår teoriansknytning fått fram många författares redovisningar av svårigheter som kan uppkomma i samverkan.

Om de förväntningar som föräldrarna har på verksamheten inte stämmer överens med lärarnas intentioner kan problem uppkomma. Därför är det viktigt att man visar föräldrarna de tankar som finns för verksamheten för att förebygga dessa. Alla föräldrar är t.ex. inte medvetna om att förskolan har som uppdrag att vara ett komplement till hemmet i frågan om barnens utveckling och fostran och därför kan det vara svårt för föräldrarna att se vikten av samverkan mellan hem och förskola. En av förklaringarna till att samverkan inte fungerar som önskvärt kan bero på att föräldrarna inte alltid tillåts av lärarna. En annan förklaring skulle vara att föräldrarna själva inte vill. Antingen att de känner att de inte har tid eller att de upplever att det inte behövs på grund av att det fungerar bra som det är. Ekman och Sundell kom fram till i att föräldrarna vill ha insyn i verksamheten. Det betyder dock inte att de vill medverka i den. De menar att föräldrarna ofta litar på pedagogerna och att det därför först när barnen inte trivs eller att de inte fungerar på annat sätt som föräldrar engagerar sig i verksamheten (Ekman, Sundell 1992 s.60). Samverkan kan också påverkas av personalens och föräldrarnas olika synsätt på barngruppen. Föräldrarna ser ofta sitt eget barn som viktigast, medan lärarna ser hela barngruppen som viktigast (Olsson 1993).

Andersson I (2004a) menar att det i samverkan med föräldrar kan vara svårt att inte komma med egna värderingar vad gäller föräldrars uppfostringsmetoder då de inte stämmer överens med ens egna. Men här menar hon att man som lärare måste hålla inne med dessa för att inte

kränka föräldrarna och på så sätt också få dem att uppleva sig som dåliga föräldrar. Om man inte låter föräldrarna uppfostra sina barn minskar deras chanser till att sätta gränser för sina barn och vara med och samarbeta om problem uppstår i verksamheten. Om familjen skulle överskrida gränser och äga skulle förekomma måste man tänka på att det inte är tillåtet enligt svensk lag. Man behöver här upplysa föräldrarna om den. Om de inte tar till sig informationen så får man inte glömma sin anmälningsplikt, vilket man också bör informera föräldrarna om.

Mötet mellan personal och föräldrar sker ofta i tamburen. Dessa små korta möten kan man inte använda och generalisera. Man får då en ofullständig bild av personen och det blir fantasin som får fylla upp till en helhet. Det är här vi möter fördomarna. Det är bra att vara medveten om eftersom man lätt kan få fel bild av personen annars. Om man har fått en bild av någon innan man lärt känna den är det svårt att vara nyfiken och ta reda på vem personen är eftersom man redan har föreställt sig en bild (Andersson N 1996 s.52).

Andersson N (1996 s.13) talar om vikten av att kunna samverka mellan förskola och hem. Samtidigt hävdar författaren att han inte tycker att man ska integrera familj och barnomsorg eftersom han tror att det finns saker som familjen sköter bäst själva och saker som pedagogerna sköter bäst själva. Han menar att pedagogerna har sina kunskaper och dessa bör respekteras. Det handlar om pedagogernas integritet. Pedagogerna har saker som de vill genomföra samtidigt som de ska ta hänsyn till omgivningens krav, vilket ger en pressad situation där pedagogerna riskerar att slita ut sig eftersom de får ett större ansvar än vad som egentligen är möjlig med de resurser som finns. Olsson (1993) hävdar också att några pedagoger på förskolan från hennes undersökningsgrupp inte vill att föräldrarna ska ha mer inflytande eftersom de inte kan ta hänsyn till alla föräldrar. Dessutom sa några pedagoger på förskolan att de är de som är de professionella i yrkesrollen och inte föräldrarna och därför kan de inte styra över deras arbete.

2.8 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan

Vi talade ovan om svårigheter som kan uppkomma i samverkan med föräldrar. Här vill vi speciellt lyfta fram den betydelse föräldrarnas kulturella bakgrund har för samverkan med pedagogerna.

En svårighet som kan uppkomma när olika kulturer möts handlar om tiden. I Sverige anses tid och punktlighet som viktigt. Håller man inte tiden uppfattas man ofta som opålitlig. I en del andra kulturer kan man anses pålitlig trots att man inte håller tiden. Visst kan båda förhållningssätten diskuteras huruvida det ena eller andra sättet är fungerande eller inte. Det är viktigt att förstå att punktlighet och pålitlighet inte är allmänmänniska utan kulturella värderingar (Wellros 1998 s.52-59). Men individer i olika kulturer skiljer sig åt och det är därför viktigt att se kulturen, utan att förblindas av den (Hedencrona Kós-Dienes 2003 s.31). Om man inte förstår varandras hemspråk så försvåras kommunikationen. Föräldrar har också olika kulturella värderingar, vilket betyder att de ställer olika krav och förväntningar på den verksamheten som de möter. Normer och värderingar kan även skilja sig åt mellan individer tillhörande samma kultur. Det här påverkar mötet mellan individer. Därför måste man försöka skapa en förståelse för den andras värld (Flising m.fl. 1996 s.152).

Förväntningar är viktiga och en undersökning som gjorts av Ekman och Sundell (1992 s.32) visade t.ex. att föräldrar med annan etnisk bakgrund ville att pedagogerna skulle ta större ansvar över barnens fostran. Det visade sig bero på att föräldrarna själva inte kände att de

hade tillräcklig kunskap om de värderingar som den svenska kulturen bär med sig. Många av de svenska föräldrarna ville däremot gärna ta hand om barnens fostran och utveckling själva.

Andersson N (1994 s.29) menar att det som ofta blir fel i mötet mellan individer med olika kulturella bakgrunder är att vi oftast bara plockar fram det negativa i den andres kultur, utan att se till helheten. En annan svårighet är att förskolan ser ut och utgår ifrån det svenska hemmet. Förskolan kan på så sätt bli främmande för föräldrar och barn med en annan kulturell bakgrund. Svensk kultur i förskolan innebär bl.a. att man i förskolan använder sig av det svenska språket. Det används aktivt för att lära barnen ett så bra språk som möjligt. Den svenska kulturen handlar också om naturen, vilket används som både mål och medel i förskolan. Man är både ute i skogen och på förskolans gård oavsett väder och detta kan upplevas väldigt främmande för många föräldrar som inte är uppväxta i Sverige. I förskolan använder man sig även av svenska traditioner. Svenska traditioner som jul och midsommar firas, men också förskolans egna traditioner som höstfest och förskolans dag. På så sätt kommer alla barn och föräldrar till en förskola med svensk kultur (Ronström, Runfors och Wahlström 1995 s.119-146). I läroplanen står det att förskolan ”skall överföra ett kulturarv- värden, traditioner och historia, språk och kunskaper- från en generation till nästa” (Utbildningsdepartementet 1998).

Skolkommittén har gjort en undersökning som visade att pedagogerna upplevde att det fanns en större idériedom i de mångkulturella områdena. Det berodde på att situationen tvingar fram till olika lösningar. De menade också på att de mötte mycket glädje och värme med att arbeta med föräldrar med annan kulturell bakgrund än den svenska. Till sist nämnde pedagogerna att de lärt sig mycket om olika kulturer, vilket de ansåg vara positivt (SOU 1996:143 s. 46).

3. Metod

3.1 Urval

Vi har valt att intervjua pedagoger om deras syn på samverkan med föräldrar. I studien har vi valt att fokusera oss på pedagogernas perspektiv. Det beror på att vi vill ha fram pedagogernas attityder och erfarenheter kring ämnet och problematisera dem utifrån läroplanens, Lpfö98, riktlinjer. Vi ville inte intervjua både pedagoger och föräldrar eftersom vårt syfte inte är att jämföra pedagogers och föräldrars svar i fråga om samverkan.

Vi har gjort ett strategiskt urval av intervjupersoner. Vi har valt att söka upp pedagoger i mångkulturella områden där vi tror att kulturens betydelse kan speglas, vilket är en del av vårt syfte. Vi har vid fyra tillfällen gjort intervjuer med sammanlagt nio pedagoger. Dessa nio pedagoger ingår i fyra olika arbetslag. Intervjuerna har skett i tre olika mångkulturella stadsdelar. Eftersom det har varit svårt att få tag på pedagoger att intervjua på grund av att de sagt sig ha en hög arbetsbelastning med mycket sjukfrånvaro, så har det fallit bort respondenter på vägen. Det påverkade utformningen av de gruppintervjuer vi hade planerat. Det betyder att vi har haft en enskild intervju och olika antal pedagoger i gruppintervjuerna. Vi valde att inte inrikta oss på pedagoger med en viss utbildning eftersom det står i läroplanen att alla som arbetar i förskolan ska följa dess riktlinjer. Vid urvalet av dessa använde vi oss av tidigare kontakter. I det området där vi inte hade kontakter skickade vi ett brev till en rektor som vi bad vidarebefordra brevet till sin personal (se bilaga nr 1). Här var det endast en pedagog som svarade.

3.2 Datainsamlingsmetod

Kvalitativ intervju

Eftersom vårt syfte har varit att undersöka hur pedagoger tänker och upplever samverkan valde vi att göra kvalitativa intervjuer. Det är med andra ord pedagogernas egna erfarenheter och tankar kring samverkan med föräldrar som vi är intresserade av (Lantz 1993 s.19). Intervjun är vårt viktigaste material i arbetet. Det är pedagogernas svar som vårt arbete kommer att grunda sig på. Vi valde att göra våra intervjuer i mer mångkulturella stadsdelar för att ta reda på om föräldrars kulturella bakgrund kan påverka samverkan för pedagogerna. Intervjufrågorna togs fram efter hur vi ansåg dem spegla vårt syfte med arbetet. Vi har också försökt att balansera frågorna (se bilaga nr 2) utifrån att det ska vara öppna och samtidigt riktade för att vi ska kunna använda resultaten till just vår uppsats (Johansson, Svedner 2006 s. 44-45). De första två frågorna angående hur länge de har varit verksamma inom yrket och hur det kommer sig att de arbetar där de gör, använde vi för att få en bakgrund om respondenterna, vilket kommer att kunna speglas i vårt resultat (Lantz 1993 s.63). Genom att få berätta om sig själva tror vi att man slappnar av eftersom det inte finns några förväntningar på vad man ska svara.

Vi har valt att göra våra intervjuer i grupp, fokusgruppsintervju. Antal personer i gruppen varierade beroende på hur många som ställde upp. Att vi valt att göra gruppintervjuer beror delvis på att vi tror att det kan kännas tryggt att vara fler eftersom ämnet som vi tog upp angående samverkan med föräldrar är känsligt. Men också för främja en diskussion kring frågorna. Vi anser att det var intressant med en gruppintervju eftersom man arbetar i lag och därmed påverkar alla hur samverkan ser ut. Fokusgruppsintervju utesluter inte heller individuella frågor (Stukat 2005 s.41).

3.3 Procedur

Kvalitativ intervju

I våra intervjuer deltog vi båda två eftersom vi anser att det är ett bra tillvägagångssätt, då man kan ha olika uppgifter i intervjun. Vi delade upp dessa på följande sätt, den ena ställde frågorna och kunde koncentrera sig på svaren så att följdfrågor kunde ställas. Den andre skrev ner det som sades samtidigt som hon observerade det som hände runt omkring, det icke verbala språket. Vi använde bandspelare under intervjun (Stukát 2005 s.40). Ett undantag från det blev det dock eftersom vi var på ett café där det var mycket buller runt om. Vid en intervju var bara en av oss med eftersom den andra fick förhinder.

Reliabilitet

Vi valde att göra en kvalitativ intervju med verksamma pedagoger för att få deras tankar och erfarenheter av samverkan med föräldrar. Vi anser att den här metoden var den bästa eftersom vi då kunde göra en sammanfattning av det som sagts och bekräfta att vi gjort en korrekt tolkning (Johansson, Svedner 2006 s.45). Vi kunde också ställa följdfrågor för att inte tappa fokus i och med att frågorna var så pass öppna. Intervjun gav oss på så sätt möjligheten att ha relativt öppna frågor så att respondenterna kunde delge oss sina tankar och åsikter som de själva tyckte var viktiga. Vi har valt att bara intervjua pedagogerna eftersom vi tror att det kunnat påverka pedagogerna i deras svar. Om också föräldrarna hade intervjuas så tror vi att det funnits en risk att pedagogerna istället diskuterat utefter vad de tror att föräldrarna skulle svara. Det skulle innebära att vi inte lika tydligt kom åt pedagogernas attityder till samverkan med föräldrar. Vi tror också att resultatet från den ena intervjun kan ha påverkats eftersom vi inte använde någon bandspelare i det fallet. Villkoren såg annorlunda ut jämfört med de andra tre eftersom vi var på ett café där det var mycket ljud runt omkring. Här tror vi resultatet kan ha påverkats eftersom man inte hinner skriva ner allt som sägs, utan att man redan där får välja ut det stoff som man anser vara intressant (Lantz 1993 s.78).

Vi har under intervjun ställt öppna frågor med en del följdfrågor, men eftersom respondenterna talat fritt utifrån sina erfarenheter kan viss information ha utelämnats, vilket kan ha inverkat på vårt resultat. Vi tror också att eftersom vi är snart färdiga pedagoger så antar respondenterna att vi har en viss kunskap med oss och utesluter därmed viss information eftersom den ses som självklar. Vi har samma referensram och därför blir det helt naturligt (Lantz 2004 s.27-28).

Validitet

De frågor vi ställt under intervjutillfällena har gett oss ett relevant material att arbeta med och våra respondenter har hållit sig inom ramen av de frågor vi ställt, som vi har använt för att uppnå vårt syfte med arbetet. Vi anser därför att vår metod uppfyller kravet på validitet (Stukát 2005 s.125).

Generaliserbarhet

Resultatet kan inte generaliseras, utan gäller de arbetslag där undersökningen har gjorts (Stukát 2005 s.125). Utifrån det resultat som framkommit kan man ändå känna igen typiska drag som förstärks med den teoriansknytning vi gjort.

Etiska överväganden

Vi gjorde etiska överväganden i samband med våra intervjuer. Vi informerade om dessa både innan intervjun och i ett brev som vi skickade ut (se bilaga 1). Det vi berättade för dem var att vi har tystnadsplikt, att materialet kommer att behandlas med anonymitet och att de har rätt att avbryta om de vill. Vi var också nogga med att berätta vad vårt syfte var med arbetet och vad

materialet skulle användas till och vilka som kommer att kunna läsa det (Stukát 2005 s.130-132).

Kvalitativ analys

I vår analys av intervjuerna har vi använt ett hermeneutiskt synsätt. Det betyder att vi har gått in i förskolan och försökt förstå hur pedagogerna tänker och handlar kring samverkan. Vi var inte ute efter att försöka hitta en sanning och generalisera hur det ser ut i förskolor runt om, utan försökte förstå varje enskild verksamhet och pedagogernas tankar kring samverkan (Lantz 2004 s.35). Vi var med andra ord ute efter att se och försöka förstå hur olika pedagoger i förskolan kan se och tolka samverkan. Eftersom vi utgått ifrån hermeneutikens synsätt så försökte vi tolka respondenternas svar angående samverkan. Det betyder att vi tolkat det som respondenterna redan har gjort sin tolkning av. Utifrån det försökte vi sedan få en helhetsbild av de olika pedagogernas erfarenhetsvärldar. Tolkningen som vi har gjort görs utifrån våra kunskaper och erfarenheter. Här spelade också våra fördomar och förväntningar in. Det här betyder att om någon annan med andra förkunskaper hade ställt samma frågor till våra respondenter hade de kunnat få fram ett annat resultat än oss. Som pedagoger har vi ett behov av att tolka texter som inte är självklara. Vi använde oss av läroplanen för förskolan och våra respondents svar när vi analyserade. Dessa är svårtolkade eftersom man inte bara behöver förstå orden, utan man måste förstå ordens verkliga innebörd (Giljen och Grimen 1992 s.175-212). Oavsett vad man har för grundsyn på lärande och kunskap så kan man förhålla sig till läroplanens förordningar. Därför menar vi att det är viktigt med en aktiv diskussion om hur man kan tolka läroplanen och hur tolkningen av den påverkar ens förhållningssätt till föräldrarna.

4. Resultat

Vi har intervjuat pedagoger i fyra olika arbetslag som vi kommer att kalla för *arbetslag 1*, *arbetslag 2*, *arbetslag 3* samt *arbetslag 4*. För att tydliggöra likheter och skillnader mellan de olika arbetslagen har vi i det här kapitlet valt att presentera intervju svaren punktvis under olika rubriker. I vår analys, i nästa kapitel, försöker vi sedan att presentera de olika arbetslagens specifika förhållningssätt på ett mer enhetligt sätt.

4.1 Arbetslagens syn på föräldrasamverkan

Arbetslag 1 består av fyra pedagoger som har arbetat i yrket olika länge. En har arbetat i nitton år, en i tjuogoett år och två av dem i tjugosju år. Tre av dem har arbetat i ett mångkulturellt område under hela sitt yrkesliv och en av pedagogerna har erfarenhet från mer homogena förskolor. Pedagogerna anser att det är viktigt att samverka med föräldrarna. Pedagogerna menar att de får respons från föräldrarna, så att de vet att de arbetar på ett tillfredsställande sätt och att barnen trivs och utvecklas. Enligt pedagogerna handlar samverkan om att kunna komplettera varandra som pedagog och förälder. Båda parter är till för barnets bästa och då måste man ha en fungerande samverkan. Det är då barnet utvecklas bäst. Det är viktigt att man som pedagog är rak och öppen i kommunikationen och att man gör klart för föräldrarna redan vid inskolningen att deras medverkan är önskvärd. De skulle vilja att föräldrarna var mer nyfikna och ställde frågor om deras verksamhet. Pedagogerna funderar på vad det kan bero på att de inte lyckas med det. De känner att föräldrarna verkar fullt nöjda med det som verksamheten erbjuder. Det enda de upplever att föräldrarna kommer med funderingar om är utevistelsen. Föräldrarna kan då tycka att det är konstigt att barnen ska vara ute när det är kallt eller regnar. Pedagogerna har försökt att väcka föräldrarnas intresse för verksamhetens innehåll utan något gensvar.

Arbetslag 2 som representeras av två pedagoger som har arbetat i sju respektive tjuogoett år. Båda pedagogerna har under sina verksamhetsår i yrket arbetat i ett mångkulturellt område. Pedagogerna menar att samverkan med föräldrarna är viktig. De tolkar samverkan som att föräldrarna ska vara mer aktiva i verksamheten och styra upp den mer. En sådan samverkan anser sig pedagogerna inte ha. Deras föräldrasamverkan handlar mer om att man ger information om respektive barn och hur hon/han upplevs. Den handlar också om att man berättar för föräldrarna vad man gör i förskolan under dagen. Pedagogerna säger att om det är något som föräldrarna behöver prata om tar man tag i det med en gång. Det samtalet ska då ske inom en vecka. Behöver deras barn något extra stöd så vet föräldrarna att de får det.

Den pedagog som representerar arbetslag 3 har arbetat i yrket i elva år och har erfarenhet både från mångkulturella områden och mer homogena områden. Pedagogen hävdar att samverkan med föräldrarna är viktigt och pedagogen är beredd att genomföra förändringar i verksamheten så att föräldrarna känner sig nöjda. Pedagogen ser samverkan som nödvändig eftersom man behöver återkoppling mellan förskola och hem. Man kan behöva stödja föräldrarna. Men föräldrarna är också till hjälp för pedagogerna eftersom de kan berätta om hur barnen har det hemma. Respondenten klargör att barnen lever i två olika världar. Ibland stämmer dessa bra överens. Man kan t.ex. ge tips om vad som fungerar i förskolan så att föräldrar kan prova det hemma. Pedagogerna och föräldrarna stödjer varandra i arbetet med barnen. För att få en god relation till föräldrarna förs en rak och tydlig kommunikation. Här påpekas en professionalitet och att man håller sina roller tydliga.

De två pedagoger som representerar arbetslag 4 har varit verksamma i yrket i femton respektive sex år. Pedagogerna har arbetat i ett samma område under hela sin verksamma tid och har på så sätt haft mycket kontakt med föräldrar med annan kulturell bakgrund. Ofta har det ändå inneburit att den ena föräldern har svenskt ursprung. Nu står de inför nya möten då de kommit många nyanlända föräldrapar till deras förskola. Pedagogerna anser att samverkan är viktig och att föräldrarna är lika viktiga som barnen. Om föräldrarna trivs med verksamheten gör barnen också det. Föräldrarnas positiva syn på förskolan smittar av sig på barnen. För dem är det viktigt att man ser alla föräldrar och ger dem tid. De hjälper och stödjer föräldrarna. Här menar de att de hjälper föräldrarna att uppfostra deras barn och stöder föräldrarna i deras problem. För att få en bra kontakt med föräldrarna har de en öppen kommunikation och försöker att bjuda på sig själva. De upplever sig som privata i mötet med föräldrarna. De säger att de bemöter föräldrarna så som de själva vill bli bemötta när de hämtar sina barn på förskolan.

4.2 Samverkansformer

I kapitel 2.4 redovisade vi några samverkansformer som förekommer i förskolan. Här kommer vi att redovisa vad våra respondenter sagt om hur och när deras samverkan sker med föräldrarna. Vi ställde inte någon direkt fråga om dessa, utan var något som respondenterna själva tog upp.

Mötet i tamburen:

Arbetslag 1 menar att det är i mötet i tamburen man börjar bygga på sin relation mellan pedagog och förälder, även om det här mötet knappast utgör någon samverkan i djupare mening. I början av förskolevistelsen kan det vara så att föräldrarna bara kommer fort in och går fort ut för att hämta och lämna sina barn. De menar att man efter hand bygger upp en social relation, vilket leder till att man kan prata om hur dagen har varit och andra vardagligheter.

Arbetslag 2 betonar tamburmötenas betydelse. Det dagliga mötet sker här och det är här man talar om hur dagen varit. Här kan man också ta upp övriga frågor om man har några.

Arbetslag 3 påtalar också vikten av mötet i tamburen, men att den ofta sker i stressiga situationer och att den därför inte räcker till. Man behöver även andra former för att mötas.

Arbetslag 4 anser som de övriga att mötet i tamburen är väldigt viktiga. Precis som arbetslag 3 anser de att det kan bli stressigt i tamburen och därför har de valt att möta varje förälder med barn enskilt. De övriga barnen får därför inte vistas ute i hallen under den tiden hämtning och lämning sker.

Dropp in:

Arbetslag 1 nämnde aldrig att de hade något dropp in.

På arbetslag 2:s förskola säger pedagogerna att de inte har dropp in på grund av föräldrarnas stressade vardag.

Arbetslag 3 använder sig av dropp in för att locka föräldrarna till att komma in och sätta sig en stund. Det menar pedagogen skapar en kontakt mellan föräldern och förskolan. Föräldrarna kan även på det här sättet få en inblick i verksamheten.

På arbetslag 4:s förskola har många av föräldrarna uttryckt att de vill ha dropp in, men av olika anledningar har inte pedagogerna kunnat tillmötesgå dem.

Föräldramöte:

Alla fyra arbetslagen pratar om föräldramöte i samband med samverkan med föräldrarna. Utformningen av föräldramötena skiljer sig dock.

Arbetslag 1 har svårt att få föräldrarna att komma till föräldramöten. Men pedagogerna ser något större deltagande från föräldrarna till barnen på deras avdelning än på de andra. Enligt pedagogerna kan det bero på deras bemötande av föräldrarna. När barnen flyttas från en avdelning till en annan vill pedagogerna inte ha någon information om hur föräldrarna är. De vill skaffa sig en egen uppfattning av föräldrarna och inte påverkas av andras åsikter.

På arbetslag 2:s föräldramöten ingår sådan information om verksamheten som pedagogerna anser att föräldrarna måste veta. Det kan också handla om att ha föreläsningar från BVC och biblioteket m.m.

Arbetslag 3:s förskola har tidigare haft svårt för att få föräldrarna att komma till föräldramötena. Därför har man lockat med kulturfest, där föräldrarna fått ta med mat som representerar deras kultur eller nationalitet och man passade samtidigt på att informera om verksamheten. På grund av språksvårigheter har man spelat in och visat en film från barnens vistelse i förskolan. Festen blev så uppskattad att föräldrarna hade frågat om de inte kunde göra om den veckan därpå.

Arbetslag 4 säger att deras föräldramöten utöver den vanliga informationen som ges om verksamheten också innehåller diskussionsfrågor. Dessa frågor utgår ifrån en enkät som skickats hem till föräldrarna, där de får tycka till om verksamheten. Utifrån svaren diskuteras sedan frågorna och på så sätt kan föräldrarna vara med och påverka. De nämner att de bekräftar att föräldrarna är välkomna till förskolan genom att prata med dem enskilt.

Utvecklingssamtal:

Arbetslag 1 säger att det är i utvecklingssamtalen som den största samverkan mellan dem och föräldrarna sker. De arbetar med den individuella utvecklingsplanen och menar att där är det viktigt att föräldrarna samverkar med dem eftersom de från föräldrarna får kunskap om barnet. De menar att de ska komplettera varandra och sträva mot samma mål. En rak och öppen kommunikation från både pedagogerna och föräldrarna måste ligga som grund. När man kommit så långt är hälften vunnet anser de. Skulle det senare bli problem av något slag kan de tillsammans lösa dessa.

Arbetslag 2 menar att den individuella utvecklingsplanen som används under dessa samtal har gjort att samverkan med föräldrarna har ökat. Det beror på att man då diskuterar och kommer fram till gemensamma mål som man ska sträva efter tillsammans så att barnet utvecklas.

Arbetslag 3 menar att eftersom de är en resursavdelning är föräldrasamverkan extra viktigt då man behöver återkoppling mellan förskola och hem. Det händer mycket kring barnen. Det är många involverade kring barnet såsom habiliteringspersonal och specialpedagoger. Därför har man utvecklingssamtal minst två gånger per termin. De har också regelbundna uppföljningssamtal. Utvecklingssamtal är också viktigt eftersom man där får reda på hur

barnen har det hemma. Pedagogerna talar i sin tur om hur barnet har det på förskolan. På så sätt blir det ett samspel där man kan stötta varandra.

Arbetslag 4 nämnde utvecklingssamtal i förbigående, men inte som en samverkansmetod som de andra arbetslagen gjorde.

Föräldraråd/Brukarråd:

Arbetslag 1 berättar att under det senaste föräldramötet pratade enhetschefen om att man skulle starta ett föräldraråd. Vad det ska innehålla är inte klart ännu. Föräldrarna visade heller inget intresse för det och ingen har efteråt kommit och frågat något om det. Dock menar de att det är viktigt att de på något sätt får igång ett fungerande föräldraråd och de hoppas att föräldrarna kan bli mer delaktiga i verksamheten.

Arbetslag 2 hade inget föräldraråd.

Arbetslag 3 ser föräldrarådet som en informationskanal. Med det menas att den information om verksamheten som ges under dessa möten sedan vidarebefordras till de andra föräldrarna. Pedagogerna pratar även om att föräldrarna via föräldrarådet kan vara med och förändra verksamheten. Det kan handla om att föräldrarna anser att det är för många vikarier och att det rör till verksamheten. Då kan personalen försöka att tillmötesgå föräldrarna genom att sätta in en ordinarie pedagog från någon av de andra avdelningarna, så att barnen och föräldrarna åtminstone känner en av pedagogerna. Det kan då handla om att pedagogerna behöver väga upp det som brister på grund av att vikarierna missat något i rutinerna. Pedagogerna påpekar att de under dessa möten inte får diskutera enskilda individer bland pedagoger, barn eller föräldrar. Sådana diskussioner får i så fall tas upp på respektive avdelning.

Arbetslag 4 menar att deras brukarråd kan vara till stöd för pedagogerna och hjälpa dem driva igenom frågor. Ett exempel var att de länge hade klagat på utemiljön. Trots klagomål hade inget hänt. Men när föräldrarna fick reda på den dåliga utemiljön så drev de frågan i brukarrådet och utemiljön sågs över.

För övrigt talade arbetslag 2 och arbetslag 3 om att föräldrarna på deras förskola hade fått en föreläsning om hur de kan sätta gränser för sina barn. Arbetslag 4 pratade om att pedagogerna själva hade gått en kurs så att de ska kunna vägleda föräldrarna med gränssättning.

4.3 Föräldrars inflytande i verksamheten

Arbetslag 1: Föräldrarna får enligt pedagogerna vara med och påverka verksamheten alldeles för lite. De skulle vilja att föräldrarna engagerade sig mer i deras verksamhet. Det är aldrig några föräldrar som kommer med några synpunkter på verksamheten. Det enda som de kan komma på är att föräldrarna har kommit med frågor om varför de måste vara ute med barnen när det är kallt eller snöar. Detta ger pedagogerna förklaringar till och föräldrarna accepterar dessa. Pedagogerna skulle vilja att föräldrarna kom med frågor och tankar om deras verksamhet. En pedagog berättar att hon under utvecklingssamtalen alltid uppmanar föräldrarna att komma med åsikter, även om de kan skilja sig mot förskolans. Ibland försöker de att väcka föräldrarnas nyfikenhet. Ett exempel som gavs var när en pedagog på veckoplaneringsschemat i tamburen hade skrivit att de skulle på utflykt. Föräldrarna ombads att skicka med barnen fältutrustning. Pedagogerna trodde då att föräldrarna skulle bli nyfikna och undra vad barnen skulle göra och på så vis skapa en diskussion om innehållet. Men ingen förälder kom och frågade. Pedagogerna fortsätter med att diskutera om vad det kan bero på.

De säger att det kanske beror på att de inte gör tillräckligt mycket för att få med föräldrarna. Men de frågar sig om det också kan bero på att föräldrarna inte har något intresse eller att de inte vågar eller vet att de kan påverka verksamheten.

Arbetslag 2: Det är pedagogerna som har kunskap om läroplanens riktlinjer och målstyrning. Man säger sig ha en professionalitet som bygger på teori och erfarenhet både om det enskilda barnet och hela gruppen. Det har inte föräldrarna. De har kunskap om sitt eget barn och därför måste man värna och skilja på dessa roller. Pedagogerna hävdar att deras föräldrar känner sig trygga eftersom de vet att de kan komma till dem om det är något som de undrar över. Om föräldrarna har några synpunkter så tar de upp dessa med en gång. För föräldrarna är det omsorgen som är det viktiga och de litar på att pedagogerna kan sitt arbete.

Arbetslag 3: Föräldrarna kan vara med och påverka genom föräldrarådet. Föräldrarna får gärna lov att komma med åsikter om verksamheten så länge de inte ligger utanför verksamhetens åtaganden. De följer läroplanens riktlinjer. De lyssnar till föräldrarna och försöker tillmötesgå dem så långt det går. De får alltså komma med önskingar, men pedagogerna har en tydlig gräns som inte får överskridas.

Arbetslag 4: Föräldrarna kan vara med och påverka i brukarrådet. De har också en enkät som föräldrarna får fylla i en gång per termin. Där får föräldrarna tycka till om hur verksamheten fungerar och genom den kan de vara med och påverka.

4.4 Svårigheter med föräldrasamverkan

Arbetslag 1 tar inte upp några allmänna svårigheter om samverkan med föräldrar. Det som de tar upp behandlar vi i nästa stycke i och med att de handlar om kulturens påverkan.

Arbetslag 2: De problem som arbetslaget anser sig ha är att de inte tror att föräldrarna har tillräcklig kunskap om vad verksamheten handlar om. De menar att föräldrarna ofta bara ser sitt eget barn och inte förstår att pedagogerna måste ta hänsyn till hela gruppen. Föräldrarna ser på så sätt inte helheten i gruppen och hur pedagogerna arbetar med den. De menar också att svårigheter i samverkan kan uppstå när föräldrar och pedagoger inte tycker lika. Pedagogerna berättar om ett fall där ett föräldrapar inte ville att en av de manliga pedagogerna skulle ta hand om deras barn. Pedagogerna och rektorn fick då diskutera med föräldrarna. De menar att sådana värderingar som föräldrarna hade kan de inte tillmötesgå då dessa strider mot läroplanens värdegrund, allas lika värde. Här får föräldrar antingen acceptera eller välja att flytta sitt barn till någon annan förskola.

Arbetslag 3: Pedagogen anser att svårigheter i samverkan kan uppstå när de känsliga samtalen behöver ske. Det kan vara att ett barn t.ex. inte utvecklas som det ska. Likaså de samtal som kommer upp i samband med anmälningar mot föräldrarna. De här samtalen kan man aldrig vänja sig vid. Återkommande problem var när föräldrar lämnar över sina barn till förskolan trots att de är sjuka. Pedagogen menar dock att dessa brukar lösas. Att män arbetar i förskolan upplevs ofta positivt, men kan också bli problem i föräldrasamverkan. De svårigheter som pedagogerna upplevt har varit relaterad till medias uppmärksamhet om mäns brottsligheter i samband med förskolor. Han har själv blivit misstänkt av en förälder. Det här var ett hårt slag, men han träffade föräldern och de kunde reda ut missförståndet. Men, säger pedagogerna, den här händelsen gör att han alltid är mer försiktig med vad han gör. Det är t.ex.

inte längre självklart att byta blöjor på barn. En enda misstanke och missförstånd satte sig som ett ärr i hjärtat.

Arbetslag 4: Pedagogerna i det här arbetslaget anser att det kan vara svårt att samverka med föräldrar som motarbetar dem. Ett problem kan vara att man inte fått den kontakten som man önskat eller att det uppkommer mycket konflikter med föräldern. De menar att det alltid finns någon i en föräldragrupp som inte är nöjd eller känner sig otrygg i sig själv. Det kan handla om att föräldern tar med sig problem hemifrån och lägger över dessa på pedagogerna. De gav exempel på en mamma som ofta klagade på dem och blev arg om de glömde fylla i hennes sons matlista. När de frågade henne rätt ut om hon inte trivdes hade hon sagt att det istället berodde på henne själv, hon är lite grinig ibland. De upplever också att det är svårt med föräldrar som är otrygga i sin föräldraroll. Det här kan övergå till att föräldrarna inte ser sitt eget värde och anser att pedagogerna gör ett bättre arbete med barnen och att de kan tro att barnen mår dåligt om de är borta från förskolan några dagar. Pedagogerna behöver arbeta med att stärka föräldrars roll. De tar också upp de svåra samtalen. Dessa kan innebära att man behöver informera föräldrarna om att något inte stämmer med deras barn. Likaså tar det upp problematiken som kan uppkomma då barnen skickas till förskolan trots att de är sjuka. De pratar om föräldrar som inte sätter på sina barn tillräckligt med kläder. ”Många gånger är man praktiskt taget psykolog till föräldrar också.” De menar på att det kan bli tungt, speciellt om det är flera föräldrar som vill ha det stödet. Dessa samtal handlar inte alltid om vardagsproblem eller uppfostringsfrågor utan kan röra sig om andra tunga saker. De talar också om föräldrar som behöver stöd i sin föräldraroll. Det finns föräldrar som anser att pedagogerna klarar av att uppfostra deras barn bättre än dem själva. I det här sammanhanget nämner de också att de tror att föräldrarna upplever pedagogerna som ”Nannyakuten”. Pedagogerna menar att deras bemötande av föräldrarna kan leda till svårigheter i samverkan. Pedagogerna upplever sig som mer privata och öppna i sitt bemötande av föräldrarna. De menar på att det ibland kan bli lite för roligt och ibland har det lett till missförstånd. De nämner här en pappa som gick för långt och stötte bort de andra pedagogerna i arbetslaget. Han kunde också kliva in mitt i frukosten och kittla en av pedagogerna. De små barnen blev ibland rädda för honom. Den här pappan tog inte pedagogerna på allvar och trodde att de skojade om allt. Tillslut fick de börja dra sig undan när föräldern kom och andra pedagoger fick ta emot honom och säga till honom att han t.ex. inte fick ha med sig hunden in på förskolans gård. Det gick till slut så långt att hans fru hade ifrågasatt hans medverkan i förskolan och hans engagemang för pedagogerna. Som de själva uttrycker det så kan det gå för långt och att gränserna här suddas ut.

4.5 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan

Arbetslag 1 menar att för många föräldrar är det svårt att förstå den svenska förskolans kultur. Flera av barnens föräldrar har ingen kunskap om hur en förskola fungerar. Därför är det inte heller lätt för föräldrarna att komma med krav eller tycka saker. Pedagogerna ser även språksvårigheterna som ett hinder i samverkan. Det här gör att man tappar det vardagliga samtalet med föräldern. De menar därför att det kan ta längre tid att bygga upp en relation med dessa föräldrar. Pedagogerna använder sig ibland av tolk och då gäller det att få med de viktigaste bitarna under kort tid, eftersom tolken kostar pengar. De försöker även att använda sig av andra språkkunniga pedagoger i verksamheten. Språksvårigheterna visar sig även när föräldrarna får lappar med information. De berättar om ett missöde då pedagogerna hade skrivit att föräldramötet skulle vara mellan 18.00 och 20.00 och vissa föräldrar tolkade det som att de kunde komma någon gång mellan dessa tidpunkter. Pedagogen som tidigare arbetat i homogena förskolor ser en skillnad mellan dessa verksamheter. Det kunde handla om att

svenska föräldrar ofta ville att barnen skulle producera saker för att på något sätt bekräfta att man verkligen gjorde något på förskolan. Här ställer inte föräldrarna de kraven utan vill att barnen ska lära sig saker och växa som människor. Pedagogerna ställer sig åter frågan, varför är det så? De diskuterar om det kan bero på att föräldrarna inte har någon förväntning på förskolan eftersom de inte har något att jämföra med. Dock vill pedagogerna poängtera att de trivs enormt med att arbeta i ett mångkulturellt område. De upplever en otrolig värme från dessa föräldrar och känner sig mycket uppskattade. Fördelen är för övrigt att de lär sig både andra språk och kulturer.

Arbetslag 2: Det faktum att förskolan är mångkulturell påverkar inte deras samarbete med föräldrarna, enligt pedagogerna. Att förskolan är mångkulturell, är inget som de tänker på. I förskolan är det svenska värden som gäller. Kulturen ses inte här som något som skulle påverka samverkan med föräldrarna. Pedagogerna menar att man bemöter individen och inte den kulturella bakgrunden. Man utgår ifrån att föräldrarna gör så gott de kan utifrån den situationen de befinner sig i. Pedagogerna poängterar att de har väldigt blandade nationaliteter i sina grupper. På en avdelning talas det nio olika språk utöver svenskan. Att de har så många blandade nationaliteter tror pedagogerna kan vara orsaken till att det inte blir några konflikter. Det handlar snarare om grupsammansättningen. När det blir stora grupper av en nationalitet kan det bli mer motsättningar. Deras förskola utgår ifrån de svenska värdena och eftersom det inte finns någon majoritet av någon annan etnisk eller kulturell majoritet faller det sig naturligt att man behandlar varandra som enskilda individer. De betonar att föräldrarna har mycket erfarenhet av livets svårigheter. Det resulterar i att föräldrarna respekterar individen och allas lika värde. Språksvårigheter som kan uppkomma förebygger man genom att använda tolk. Om språksvårigheter uppkommer så påverkas inte samverkan av det, menar pedagogerna.

Arbetslag 3: Pedagogen menar att det skiljer sig att arbeta i ett mångkulturellt område på det sättet att föräldrarna inte ställer så höga krav på verksamheten, utan är nöjda med det lilla. För dem betyder det mest att barnen har fått mat och har sovit. Svenska föräldrar kan upplevas svårare att möta då de ställer högre krav och är mer medvetna om hur verksamheten fungerar. De har ett annat intresse och blir lätt för engagerade. Han pratar också om att det kan uppstå svårigheter i och med språket i det mångkulturella området. Det här försöker de dock lösa genom att använda sig av kameran och datorn som verktyg. En annan sak som försvårar samverkan kan vara att man har olika människosyn och kan se barnet på olika sätt. I en del kulturer kan barnen ses som små, tills ungefär sexårsåldern då de plötsligt får ta väldigt stort ansvar (t.ex. att hämta yngre syskon i förskolan). Lek är något som är viktigt i den svenska kulturen, medan andra kulturer ser lek som något mindre viktigt. Vid arbete med jultraditioner m.m. kan det finnas barn som inte får vara med. Pedagogen arbetade i ett mer homogent område innan han kom till det mångkulturella. Pedagogen hade i och med det föreställningar om att det skulle bli svårare att samverka med föräldrar med annan bakgrund är svensk. Han trodde att det skulle bli mer konflikter på grund av kultur och språksvårigheter, men så var inte fallet. Han upplever med andra ord inte kulturen som något negativt, tvärtom menar pedagogerna och påpekar att kulturen är berikande för lärandet i samverkan. Man lär sig mycket om olika kulturer och religioner och man lär sig förstå olika människors synsätt. Man börjar också se på sig själv och sin egen kultur med andra ögon. Föräldrar från andra nationer vet inte alltid hur den svenska kulturen fungerar och det kan därför ta lång tid innan man hittar varandra.

Arbetslag 4: Dessa pedagoger ser en skillnad i deras samverkan med svenska föräldrar och föräldrar från andra kulturer. Tidigare har deras föräldrar visserligen kommit från andra länder

men oftast var en av föräldrarna från nordn. Men under det senaste året har det skett en stor förändring då flera familjer kommer till förskolan utan att kunna det svenska språket och förstår inte alltid det svenska samhällets normer och regler. Pedagogerna menar att det blir ett nytt slags möte för dem och det är inte alltid lätt att veta hur man ska göra. Det handlar om att träna sig och bl.a. att använda sitt kroppsspråk för att närma sig varandra. De anser att dessa föräldrar är väldigt positiva för att deras barn får komma till förskolan och lära sig svenska. De menar också att föräldrarna kommer med frågor som de inte tidigare har stött på. Frågorna kan handla om varför vi firar lucia och påsk. Vad är ett luciatåg? Är de kycklingar som ofta förekommer i verksamheterna under påsken är det en tradition eller något religiöst? Pedagogerna menar att de själva inte alltid vet skillnaderna, utan gör bara saker på rutin. De funderade inte tidigare på sin egen kultur som de nu måste göra.

De säger vidare att språket blir en svårighet då deras skriftliga information om verksamheten skrivs med många krångliga ord som föräldrarna inte förstår. De måste även tänka på hur de pratar och försöka använda ett mer lättbegripligt språk. Pedagogerna får även hjälpa föräldrarna med att fylla i papper från bl.a. försäkringskassan och ibland även ringa samtal för att hjälpa dem att få in deras andra barn i förskolan. Föräldrarna förstår inte hur den svenska förskolans kösystem fungerar. De ger oss ett exempel där ett föräldrapar kommer och säger att de behöver utökad tid för sitt barn i förskolan, redan imorgon. Frun ska nu börja studera och behöver därför längre barnomsorg. De behöver även placering för de andra barnen i familjen. Pedagogerna försöker förklara att de inte bara kan ta emot deras andra barn eftersom det finns ett kösystem att gå efter. De förklarar att det inte alls är säkert att deras andra barn hamnar på samma förskola eftersom man måste utgå ifrån storleken på barngrupperna och att andra barn också står i kö. Föräldrarna blir bestörta och frågar hur de nu ska göra. De måste ju arbeta och studera och föräldrarna poängterar att syskonen behöver varandra för trygghetens skull, de vill inte alls ha någon annan förskola. Pedagogen kan då bestämma sig för att ringa till kontoret där placeringarna görs och försöka hjälpa föräldrarna. Men på kontoret har man inte samma förståelse för föräldrarna utan hänvisar att föräldrarna måste komma med intyg innan de kan få hjälp. Pedagogen får då berätta detta för föräldrarna och menar att det är sådana här svårigheter som uppstår i samverkan som inte händer med svenska föräldrar. De menar att man måste ge föräldrarna den här tiden och att det är viktigt att alla pedagoger är överens annars kan det bli irritation inom arbetslaget då tid tas från barngruppen.

Enligt arbetsgrupp 4 är inskolning också något som föräldrar med annan bakgrund inte förstår och här blir det ibland missuppfattningar. Många föräldrars syn på tiden upplevs också som ett problem. Pedagogerna menar att här finns stora skillnader mellan den svenska kulturen och andra kulturer. Exempel som ges är att föräldrarna har sagt en tid de ska hämta barnet och så kommer de flera timmar senare och förstår inte varför pedagogerna blir upprörd. Pedagogerna säger att föräldrarna menar att förskolan ändå är öppen till fem, så varför bli arg? De ser med andra ord inte att man ställer till svårigheter för pedagogerna när de inte hämtar sina barn i tid. De förstår inte heller att man inte kan komma två timmar efter utsatt tid när man ska iväg på utflykt. Det som också skiljer sig åt är att föräldrar med annan bakgrund än svensk är att de är mer intresserade av vad de gör på samlingen. Svenska föräldrar ser oftast förskolan som avlastning medan föräldrarna arbetar. Arbetslaget påpekar dock att dessa skillnader inte bara är kulturella utan också har med klasstillhörigheter att göra.

4.6 Lösningar av svårigheter i föräldrasamverkan

Arbetslag 1: Pedagogerna anser att den största utmaningen för dem är att hitta lösningar på språksvårigheterna. De menar att de alltid försöker att vara tydliga i sitt verbala språk. Pedagogerna berättar att vissa saker tar man som svensk förgivna och att de hela tiden måste tänka på det. Luciafiranden är inte självklart för alla och därför sätter de upp bilder som visar hur kläderna ska se ut osv. Att förskolan är stängd på julafton är inte heller en självklarhet för dessa föräldrar. De nämner att trots att de har många kulturer och religioner i sin verksamhet så är alla barn med när de firar svenska högtider.

Arbetslag 2: Pedagogerna anser att de har mycket och god föräldrakontakt och att de bemöter individen i sig och inte utifrån dennes kulturella bakgrund. Då blir det inte några större problem i samverkan. De använder sig av läroplanen och pedagogernas yrkeskompetens gör att det blir de som styr verksamheten. Det enda som kan bli till en diskussion är när föräldrar kommer med barn som inte är riktigt friska. Föräldrarna ber då om att barnet ska få vara inne under dagen. Då hänvisar pedagogerna till att daglig utevistelse ingår i verksamheten och orkar inte barnet vara ute så får hon/han stanna hemma.

Arbetslag 3: Pedagogen påpekar att föräldrar med annan kultur inte alltid känner till den svenska kulturen och att det därför kan ta lång tid innan man hittar varandra. För att man ska kunna hitta varandra så behöver pedagogerna ibland tänka om och hitta andra lösningar. Vid jultraditioner får inte alltid barn med annan kulturell bakgrund vara med. Det löser de genom att det här barnet får vara hemma. Pedagogen menar att man inte kan ta hänsyn till något enskilt barn. Pedagogen menar också att man behöver lyssna och vara lyhörd på föräldrarna. Att de är arga t.ex. kan ha att göra med att de är oroliga för sina barn. Pedagogen upplever att han har haft mycket bra kontakter med föräldrar på förskolan där han arbetar och han tror att det beror på att han är ödmjuk och samtidigt tydlig. Han menar att det är viktigt att skilja på sina roller som pedagog och förälder. Något som det här arbetslaget stod för var att utveckla samtalet vid lämning och hämtning. Inte bara säga att man har haft en bra dag. Information gavs både muntlig och skriftlig. Ett tag gjorde pedagogerna tidningar som han delade ut till föräldrarna och han använde sig av olika loggor. På så sätt blev verksamhetens profil tydlig. Något mer som pedagogerna anser vara till en fördel i samverkan med föräldrar är att han är trygg i sin roll. Han menar också att det beror på att han kan se både positiva och negativa sidor i mötet och att han lärt sig att sätta ord på saker. Pedagogen hävdar att man för ett lyckat samarbete också behöver släppa vissa former och ta reda på vad föräldrarna tycker är viktigt. Det kan handla om att använda bilder istället för att skriva eller ha kulturfest istället för föräldramöte.

Arbetslag 4: Pedagogerna ser att de är mitt uppe i en förändring i sin verksamhet då det nu flyttar in många med olika nationaliteter till området. Därför påpekar de att det här är något som de inte har kunskap om och därför börjat samarbeta med en annan förskola som har lång erfarenhet av andra kulturer. De känner att de måste bli mer pålästa om den svenska kulturen för att kunna svara på frågor om vad som är tradition eller religion. Pedagogerna ger ett exempel på en lösning då en förälder dagligen kom i konflikt med en annan pedagog i arbetslaget. Konflikten handlade ofta om att pedagogerna ville att föräldern skulle komma i tid och hämta sitt barn. Föräldern blev väldigt ledsen och förstod inte varför pedagogerna bara tjuvade på henne. Då beslutade de att en annan pedagog istället skulle möta föräldern i tamburen. Dessa två fick en bättre relation med varandra och pedagogerna kunde bryta de dagliga argumentationerna i hallen. Pedagogerna hade nyligen gått en kurs, vägledande samspel. Tanken är att de ska starta föräldragrupper och då arbeta utifrån kursens syfte som är

att vägleda föräldrarna till att bekräfta sina barn på ett positivt sätt och att lära dem att sätta gränser. Föräldrarna kommer att arbeta utifrån olika diskussionsfrågor och tillsammans försöka hitta förslag och lösningar som kan vara till hjälp för dem. Pedagogerna menar att det är med hela familjen man samverkar. Att få föräldrarna att trivas på förskolan är grunden för en god samverkan. När föräldrarna pratar gott om förskolan hemma kommer även barnen att tycka om den med.

4.7 Pedagogernas syn på föräldrasamverkan i framtiden

Arbetslag 1: Deras önskan är att få föräldrarna att ställa mer frågor om deras verksamhet. En början till att få föräldrarna att tycka till om verksamheten skulle kunna vara att ge föräldrarna enkla former av enkäter om verksamheten. De menar att det kanske skulle få föräldrarna att successivt börja engagera sig. De anser att det behövs mer information om vad förskolan är för något på flera olika språk. Pedagogerna skulle även vilja att föräldrarna kom för att vara med i förskolan under en dag.

Arbetslag 2: Pedagogerna har inom arbetslaget diskuterat vilken samverkan de vill ha med barnens föräldrar. De menar att om man vill ha god samverkan, måste man aktivt arbeta för det. De känner ändå att de är nöjda med den samverkan som de har idag. Pedagogerna berättar att föräldrarna framför allt är delaktig i sitt eget barn och inte i själva verksamhetens innehåll. Föräldrar idag har det svårt att få tiden till att räckta till och är därför nöjda med att barnen mår bra och trivs i förskolan. Pedagogernas verksamhet utgår från styrdokumentet och de poängterar att om föräldrarna fick mer insyn i dessa så skulle de kunna säga till mer om verksamheten. Pedagogerna har delat ut en folder till alla föräldrar där delar av läroplanen beskrivs. Läroplanen finns även inne på avdelningen så att föräldrarna kan ta del av den om viljan finns. Men pedagogerna tror inte att föräldrarna läser eller är medvetna om läroplanens mål och riktlinjer. De anser att det inte finns något intresse från föräldrarnas sida.

Arbetslag 3: För att utveckla en god samverkan mellan pedagoger och föräldrar krävs det en medvetenhet hos pedagogerna i förskolan. Pedagogen menar att samverkan inte behöver ske på ett visst sätt, utan det handlar om att fundera på vad man vill med just sin verksamhet. Man måste ställa sig frågor om vad som är viktigt att samverka om? Vilka föräldrar behöver vara med på föräldramöten? Alla eller bara de som är intresserade? Utifrån dessa frågor kan man hitta lösningar och det handlar om att våga se den egna verksamheten och sig själv som utvecklingsbar. Det handlar om att man som pedagog ibland måste våga ändra på sig och på verksamheten och lyssna på föräldrarna.

Arbetslag 4: En samverkan där alla föräldrar skulle vara lika nöjda skulle vara idealet för dessa pedagoger. Men det anser de nästan är uppfyllt. Visst kan de få utstå en del gnäll från föräldrar ibland, vilket gör att man får vara tålmodig och ha förståelse. Föräldrarna menar oftast inte att ge kritik mot dem, utan att det kan vara föräldern själv som bara haft en dålig dag. De påpekar att de står sina föräldrar väldigt nära och gränserna mellan pedagogerna och föräldrarna kan ibland bli otydliga. De har funderat på om de skulle bli mindre privata i sitt bemötande men ser då en risk att tappa den goda stämning som de har åstadkommit. ”Det är priset som man får betala för att komma föräldrarna så nära som vi har gjort.”

5. Analys och diskussion

I det här avsnittet kommer vi att analysera och diskutera våra intervjuvar. Vi utgår ifrån ett hermeneutiskt synsätt som innebär att vi här ska försöka tolka vad som är utmärkande för varje arbetslags synsätt på föräldrasamverkan. Vi sammanfattar först arbetslagens ståndpunkter och kan då urskilja fyra olika förhållningssätt till samverkan med föräldrar. Vi har valt följande beteckningar på de olika förhållningssätten: *kompletterande samverkan*, *individuell samverkan*, *stödsamverkan* och *kamratsamverkan*. Varje arbetslagspresentation inleds med ett citat från varje arbetslag som vi tycker är representativt för de olika förhållningssätten.

5.1 Sammanfattning av arbetslagen

Kompletterande samverkan (arbetslag 1)

”Vi båda är till för barnets bästa. Man behöver samverkan för att dra åt samma håll. Det är när vi och föräldrarna slår våra kloka huvuden ihop som det händer något med barnet. Vi måste komplettera varandra.”

De fyra pedagogerna som representerar *kompletterande samverkan* anser att samverkan med föräldrar viktig för att de tillsammans ska kunna göra barnens vistelser på förskolan så bra som möjligt. De menar att det är viktigt att skapa en samverkan tidigt i mötet med föräldrarna. Därför lägger de stor vikt vid att redan under inskolningen klargöra för föräldrarna att båda parter måste våga diskutera öppet och våga säga till om något känns oklart eller fel. Detta motverkar missförstånd som senare kan bli svårlösta. Pedagogerna skulle vilja ha mer samverkan i sin verksamhet. De saknar föräldrarnas engagemang. De skulle gärna vilja att föräldrarna kom och ställde frågor eller gav synpunkter på deras verksamhet. Deras enhetschef hade på det senaste föräldramötet lagt upp ett förslag om att starta ett föräldraråd. Enligt pedagogerna hade föräldrarna inte gett någon respons på det, varken under mötet eller efteråt. De känner att det är svårt att få föräldrarna att känna sig delaktiga i själva verksamheten och vet inte hur de ska lösa det. Pedagogerna tar upp språket som ett problem och att det kan handla om att föräldrarna inte förstår förskolans kultur. Det är svårt att få föräldrarna att komma till föräldramötena. Gårdsfesterna däremot har en bättre uppslutning, fast de ser inte gårdsfester som en samverkan mellan dem och föräldrarna. De ser festen mer som att föräldrarna kommer för att njuta av sina barn.

Individuell samverkan (arbetslag 2)

”Lämning och hämtning sker i tamburen och då passar man på att tala med föräldrarna. Det ser inte vi som någon djupare samverkan. Föräldrarna har ingen aktiv del i verksamheten. Föräldrarna har istället en aktiv del i sina egna barn kan man säga.”

Pedagogerna som representerar *individuell samverkan* anser sig ha en bra föräldrakontakt. Samverkan sker i form av att de samtalar vid hämtning och lämning, under utvecklingssamtal och föräldramöten. De anser sig inte ha någon djupare samverkan där föräldrarna kan påverka innehållet. De upplever att föräldrarna är nöjda med verksamheten så länge deras barn trivs och får den omsorg de behöver. Föräldrarnas åsikter bejakas oftast i de tillfällen som handlar om barnens mat och/eller sovtider. De menar att föräldrarna i dagens samhälle är mer stressade och därför är nöjda med att det är pedagogerna som sköter verksamhetens innehåll. Förr var föräldrarna mer engagerade och då hade man även ett föräldraråd. Dock handlade det

mer om att föräldrarna var med och påverkade om exempelvis utemiljön. Innehållet i verksamheten var de aldrig med och bestämde om. De förtydligar med att de samverkar med föräldrar om deras egna barns utveckling men inte sådant som rör hela gruppen och som kan påverka andra barn. Pedagogerna hänvisar till deras yrkesprofessionalitet och deras kunskap om läroplanens mål och riktlinjer. De anser vidare att den individuella utvecklingsplanen har gjort att man fått en djupare samverkan med föräldrarna och det är något som de värnar om.

Stödsamverkan (arbetslag 3)

”Föräldrarna är till mycket hjälp för pedagogerna eftersom de berättar om hur de gör hemma. Det är viktigt eftersom barnen lever i två olika världar.”

Pedagogen som representerar *stödsamverkan* anser att samverkan är något viktigt och man är beredd att ändra sig för att föräldrarna ska känna sig tillfredsställda med verksamheten. Man stödjer varandra i arbetet med barnen. Samverkan sker i det dagliga samtalet vid lämning och hämtning. Det sker också i föräldramöten och utvecklingssamtal. Utöver det här har de dropp in där föräldrarna kan komma in och sätta sig en stund. Det är för att kunna skapa kontakt med föräldrarna. De har också ett föräldraråd där föräldrarna kan vara med och påverka verksamheten. Här tar man upp allmänna frågor och inte frågor som rör enskilda pedagoger, föräldrar eller barn. Då problem uppstår tar de upp det på respektive avdelning. Pedagogen vill skapa ett intresse hos föräldrarna att medverka i verksamheten och hittar på sätt för att locka föräldrarna till föräldramöten och hittar sätt att kommunicera så att man når fram till föräldrarna. Pedagogen anser att det är viktigt att visa föräldrarna vad man gör och tala om varför man gör saker. Det handlar om att få föräldrarna att förstå verksamhetens mål och riktlinjer. Pedagogen menar här att kulturen inte är avgörande för samverkan, utan att det gäller att försöka ha en förståelse för föräldrarna och lyssna på dem. Här läggs stor vikt vid pedagogers professionalitet och att man håller sina roller tydliga, vilket betyder att föräldrarna får ha önskemål om verksamheten som pedagogerna försöker tillgodose. Men för att föräldrarna ska kunna påverka krävs det att de håller sig innanför ramarna för verksamheten. Man måste alltså följa läroplanen för förskolan. Julfirande och andra svenska traditioner tonas inte ner, utan man lyfter även fram traditioner från alla kulturer.

Kamratsamverkan (arbetslag 4)

”Vi tror att om föräldrarna är trygga så blir barnen trygga. Det är oftast föräldrarna som speglar vad de tycker om fröken. Tycker föräldrarna att det känns varmt och mysigt på förskolan så säger de det till barnen och tvärt om.”

Pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* anser att föräldrarna är viktiga i verksamheten. De står nu inför nya möten då de kommit många föräldrapar från andra nationer till deras förskola. De anser sig ha en mycket bra relation med föräldrarna och ser samverkan som mycket viktig. De menar att föräldrarna är trygga så för de över den tryggheten till barnen. Pedagogerna anser att de har lyckats skapa en sådan bra kontakt på grund av att man tar sig tid och lyssnar på föräldrarna. Här arbetar man mycket med att föräldrarna ska känna sig välkomna i verksamheten. De försöker locka till sig föräldrarna genom gårdsfester osv. De lämnar ut enkäter till föräldrarna för att utvärdera verksamheten där de också kan komma med synpunkter. Det som föräldrarna har kunnat påverka är bland annat mat och utemiljön. Där har föräldrarnas engagemang hjälpt pedagogerna. Föräldrarna har dock inte kunnat påverka om de vill ha dropp in. Pedagogerna är privata i sitt bemötande. De är öppna i sitt förhållningssätt till föräldrarna och delar gärna med sig av sig själva och

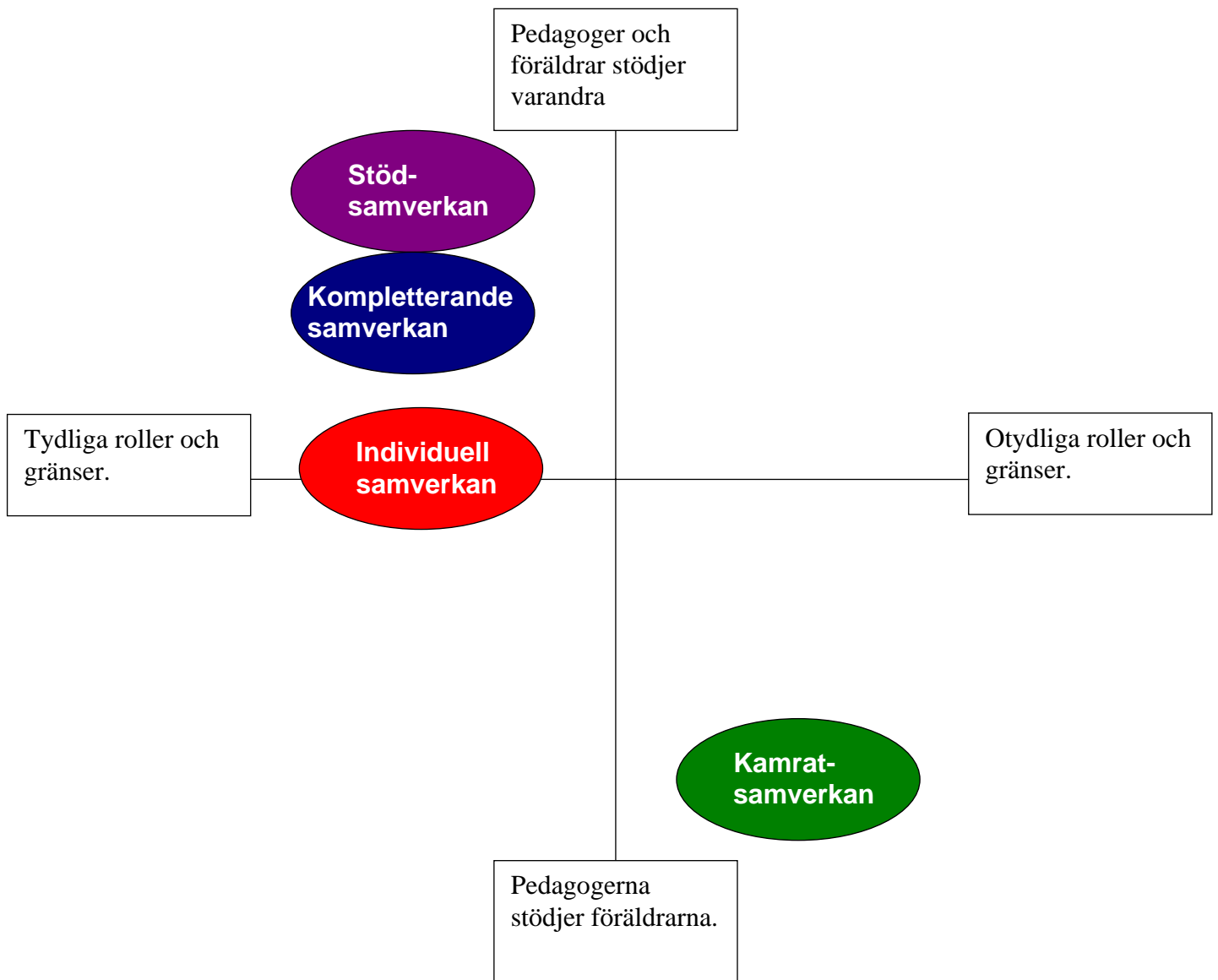
skämt förekommer i den dagliga kontakten. Pedagogerna kommer väldigt nära föräldrarna. De berättar att det har skett en förändring i deras verksamhet under det senaste året. En ökad inflyttning av familjer med annan kulturell bakgrund som inte kan det svenska språket eller den svenska kulturen gör att de får hjälpa dem med uppgifter som att fylla i papper och ringa samtal. Pedagogerna samverkar inte bara om barnet, utan med och om hela familjen.

5.2 Arbetslagens förhållningssätt till samverkan

Man kan jämföra hur de olika arbetslagen förhåller sig till föräldrasamverkan genom att placera dem i ett fyrfältsdiagram med en horisontell axel för "Tydliga roller och gränser" respektive "Otydliga roller och gränser" samt en vertikal axel för "Pedagoger och föräldrar stödjer varandra" respektive "Pedagoger stödjer föräldrarna" (figur 1 s.28).

Här framgår tydligt att pedagogerna som företräder *kompletterande samverkan* och *stödsamverkan* samverkar med föräldrarna genom att stödja varandra. Pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* samverkar snarare genom att pedagogerna stödjer föräldrarna. *Individuella samverkans* pedagoger är här lite svårplacerad eftersom de egentligen inte talar om att stödja föräldrarna, utan snarare ger information som handlar om deras barn. Placeringen motiveras ändå av att de nämner att de genom individuella utvecklingsplanen sätter upp gemensamma mål för barnet.

Pedagogernas förhållningssätt till föräldrarna skiljer sig åt genom att pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* har en öppen kommunikation där man anser att en nära relation är viktig och möter föräldrarna på ett mer kamratligt sätt. De pedagoger som representerar de andra tre förhållningssätten har en rak kommunikation och tydliga roller.

Figur 1. Pedagogers förhållningssätt till föräldrasamverkan

Vi ser en fara med pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* bemöter föräldrarna på ett mer kamratligt sätt då deras roller blir otydliga. Det framkom under intervjun att deras bemötande ledde till att en pappa inte tog dem på allvar. På så sätt kan inte samverkan ske eftersom en mer kamratlig roll inte sätter barnet främst. Att sätta barnet främst bör vara både pedagogers och föräldrars målsättning. Men de pratar inte bara om ett kamratligt bemötande, utan att de också intar en stödjande roll. Pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* pratade om att många av deras föräldrar hade svårt att sätta gränser för sina barn och att pedagogerna behövde hjälpa dem med det. "Man säger till föräldern att du måste säga till ditt barn. Du är ingen dålig förälder för att du sätter gränser." Det här kan de säga till föräldrarna ute i hallen när barnen trilskas. Pedagogerna säger också att de tror att föräldrarna ser dem som nannyakuten eller liknande. Vi ser detta som ett exempel på att man inte riktigt vet vad man har för roller och var gränserna går för var och ens ansvar. Om man trampar över dessa gränser och tar på sig mer ansvar, så backar den andre parten och tar på så sätt mindre ansvar (Andersson I 2004b). Pedagogerna nämner att föräldrarna ibland kan komma med

kommentarer om att det är synd om barnet som inte fått vara på förskolan på ett tag på grund av sjukdom. Hur kommer det sig att föräldrarna verkar se pedagogerna som bättre än dem själva? Beror det på att de är osäkra i sin föräldraroll som pedagogerna säger? Ja, så kan det säkert vara. Men vi tror också att de kan ha kommit in i en ond cirkel eftersom de "lär" föräldrarna hur de ska vara mot barnen. Är det så att de tar på sig ett för stort ansvar och att föräldrarna backar och lägger över ansvaret på dem? Andersson I (2004a) hävdar att man inte ska komma med egna värderingar angående föräldrars uppfostring. På så sätt nedvärderar man föräldrarna. Det skapar ett dåligt självförtroende hos föräldrarna och deras möjligheter till att sätta gränser för sina barn minskar. Därmed har den onda cirkeln startat. Förskolan kan vara en plats som gör föräldrarna osäkra eftersom systemen- förskolsans och hemmets- kulturer kan skilja sig åt. Som pedagogerna, som företräder *kamratsamverkan*, själva påpekar så är föräldrarna inte riktigt förstående för vad förskolan står för. Det kan också vara så att föräldrarna ser pedagogerna som professionella och inte vill göra bort sig inför dem. De blir betraktade av pedagogerna ute i hallen och det kan på så sätt bli en otrygg miljö för föräldrarna. Som pedagog kan man fråga föräldern hur de gör hemma. Mycket kan alltså bero på osäkerhet inför pedagogerna. Rollerna var inte heller tydliga här och man vet inte vem som ska säga till barnet. När avlöser man varandra i sina roller? När föräldern kommer in eller först när man har lämnat förskolan? Vi anser att det är sådana frågor som man bör diskutera med föräldrarna, men också med sina kollegier så att man bemöter föräldrarna på samma sätt så att man inte trampar föräldrarna på tårna. Andersson N (1996) talar om att mötet i hallen inte kan ge någon helhetsbild av föräldrar eller pedagoger eftersom det bara varar en kort stund och ofta i en stressig miljö. Eftersom man bara ser individen i en viss situation är det lätt att man generaliserar och att man på så sätt får en ofullständig bild av henne/honom. Det är viktigt att tänka på innan man säger att föräldrar inte kan sätta gränser eller är osäkra i sin föräldraroll.

De andra pedagogerna nämnde inte att de behövde hjälpa sina föräldrar på det här sättet. Det kan bero på att de har mer erfarenhet och rutin i att arbeta med föräldrar med en annan kulturell bakgrund. Men enligt pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* handlade det även om föräldrar med svensk bakgrund. Hur kommer det sig då att de andra pedagogerna inte behöver lära föräldrarna att sätta gränser? De andra pedagogerna pratade ändå inte om att de behövde hjälpa föräldrarna med att skriva på papper osv. Det kan handla om att de har tydligare gränser för vad de åtar sig. De andra pedagogerna nämnde ändå att man ibland behövde stötta föräldrarna men det verkade ändå handla mer om att komplettera varandra i arbetet med barnet. Som Andersson N (1994) kom fram till i sin undersökning så behöver man vara på samma nivå och inte känna av under- och överläge samtidigt som man behöver vara stark i sin yrkesroll för att samverkan ska kunna fungera bra. Alla dessa pedagoger sa sig vara starka och trygga i sin yrkesroll. Pedagogerna som företräder *kamratsamverkan* har skapat ett samarbete med en förskola i ett annat mångkulturellt område som har mer erfarenheter att arbeta med föräldrar med annan kulturell bakgrund än svensk. Deras hjälpsamhet mot föräldrarna kan vi se en fara med. Om det är så som pedagogerna själva säger, att föräldrarna behöver hjälp med så mycket utöver det som är "pedagogens ansvar" är det kanske något som saknas i samhället. Någon som hjälper dessa föräldrar att förstå det system som finns i Sverige. Pedagogerna påpekar själva att denna service tar tid ifrån barnen. Eller är det så att när man hjälper föräldrarna, så hjälper man också barnen? Pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* uttryckte en oro inför framtiden. De menar att än så länge går det bra att hjälpa föräldrarna på det här sättet. Men hur ska det gå när de får fler föräldrar som behöver den här hjälpen? Vi kan se pedagogernas goda tanke när de hjälper och stödjer föräldrarna, men risken att bränna ut sig är stor. Vi kan också förstå att det är svårt att skapa

goda och nära relationer, samtidigt som man behöver hålla avstånd. Speciellt då man träffar föräldrar och barn dagligen.

5.3 Svårigheter med föräldrasamverkan

Alla fyra arbetslagen ansåg att tiden var en svårighet som återkom. Eftersom det handlade om alla föräldrar oavsett bakgrund så drar vi slutsatsen att det har att göra med att de inte förstår verksamhetens system. Ett exempel på det skulle kunna vara när pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* talar om att föräldrar som har tid till klockan ett, kommer klockan fem och inte förstår varför det inte är tillåtet eftersom pedagogerna ändå är där. Här tydliggörs mötet mellan två olika system. Pedagogerna ser det utifrån förskolans system. Verksamheten planeras efter barnens tider. Det kan också handla om enklare saker som att barnen inte har anmälts till att äta mellanmål. Föräldrarna ser å andra sidan tiden utifrån sitt system. De betalar för att få ha sina barn i verksamheten och där ingår måltid. De ser bara sitt enskilda barn. Det kan ses som självklart att föräldrar utgår från sitt eget barn, men ur pedagogernas synvinkel så blir det väldigt svårt om inte föräldrar respekterar tiden. Oftast är det färre pedagoger kvar de två sista timmarna och om barnantalet då är väldigt stort uppstår det problem. Därför är det väldigt viktigt att man berättar om verksamhetens utformning för föräldrarna så sådana problem kan undvikas. Alla arbetslag talade om föräldrars otillräckliga kunskaper om verksamheten. Man måste dock komma ihåg att det är pedagogens ansvar att en bra relation mellan dem och föräldrarna upprätthålls (Flising m.fl. 1996).

En svårighet som inte litteraturen tar upp men som två arbetslag poängterade var hur föräldrar kan reagera negativt på manliga pedagoger i förskolan. Det här ser vi som ett stort problem då manliga pedagoger istället kanske väljer att arbeta med äldre barn. Det gäller att man är trygg och stark i sin yrkesroll och att hela arbetslaget öppet vågar diskutera sådana här känsliga frågor. Män behövs i förskolan och det är därför synd att de ska behöva känna oro inför mötet med barnomsorgen.

5.4 Kulturens betydelse i föräldrasamverkan

Endast pedagogerna som representerar *individuell samverkan* ansåg att kulturaspekter inte påverkade samverkan mellan pedagogerna och föräldrarna. De andra tre arbetslagen pratade om att den kulturella mångfalden var av betydelse i olika situationer. Det kunde handla om hur man ser på tiden, svenska traditioner och den svenska förskolans egna rutiner. Pedagogerna som representerar *individuell samverkan* såg inte kulturen som en svårighet i samverkan och menar att man bemöter individen och inte en kultur. Det här blev vi fundersamma över eftersom vi anser att man måste se kulturen. Varje barn ingår i ett system där olika kulturers regler och normer ingår. För att förstå barnet måste man se det system som hon/han ingår i. Vi antar dock att de menar att man ska se kulturen men inte förblindas av den, som Hedencrona och Kós-Dienes (2003) också hävdar. De tre andra arbetslagen ansåg att kulturell mångfald hade såväl positiva som negativa följder.

Alla var ändå överens om att språket var något som försvårade samverkan med föräldrarna. *Individuell samverkan* menade dock att språksvårigheterna inte inverkar på samverkan. Hur hänger det ihop eftersom de tre andra arbetslagen säger annorlunda? I vår litteraturgenomgång nämnde vi att språket var något som kunde ställa till svårigheter, speciellt i samverkan med föräldrar med annan kulturell bakgrund. Hur kommer det sig då att pedagogerna som representerar *individuell samverkan* inte anser att språket ställer till svårigheter i samverkan? Som vi har förstått det här arbetslaget så handlar deras samverkan mest om de möten som sker

i tamburen. Det betyder att den kommunikation som förs mest handlar om vardagliga saker och språksvårigheterna blir då inte lika tydliga eftersom man då använder ett enklare språk. Alla pedagoger säger att föräldrarna i den mångkulturella förskolan främst är intresserade av barnets omsorg. Det betyder enligt dem att det ofta handlar om mat och sömn. Det betyder inte att de inte samverkar, utan att de möter föräldrarna på deras villkor. Att det är pedagogerna som företräder *individuell samverkan* som anser att kultur och språk inte påverkar samarbetet tror vi kunna finnas fler orsaker till. Några har vi tagit upp ovan. En annan orsak skulle kunna vara att det är en känslig fråga i de här områdena. Pedagogerna kanske inte vill att vi ska förvränga och tolka deras svar fel så att de mångkulturella stadsdelarna framstår i negativ dager. De talar mycket om värmen i dessa områden och vill förmodligen framhäva dess positiva sidor.

Tre av arbetslagen har yrkeserfarenhet från homogena områden. De menar att de möter en annan värme i det mångkulturella och att föräldrarna är väldigt tacksamma för det lilla. Svenska föräldrar ställer högre krav på verksamheten och ser den många gånger som en avlastning. Därför, menar de på, behöver man producera mycket saker som bevis på att barnen lär sig. Vi tror att det kan bero på att svenska föräldrar är mer medvetna om att de kan påverka och hur. Eftersom de föräldrar med annan kulturell bakgrund upplevs som tacksamma för det lilla så ser vi en risk att man som pedagog då tror att föräldrarna är nöjda och att man därför inte utvecklar samverkan mer. Pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* påpekar att förskolan innebär en chans för barn och föräldrar med annan kulturell bakgrund att komma in i det svenska samhället och att lära sig den svenska kulturen och det svenska språket. Därför är dessa föräldrar ofta nöjda och tacksamma eftersom de ser att barnen hela tiden utvecklas. Det svenska barnet har inte samma grundläggande behov eftersom de får språket och kulturen hemifrån. Därför kan svenska föräldrarna komma med många olika förslag eftersom deras barn har så olika behov. Pedagogen som företräder *stödsamverkan* talade också om vikten av att utvärdera även sådant som fungerar bra. Det är viktigt att man funderar på varför det är bra. Annars utvecklar man bara det som är negativt och då arbetar man bara med problemen istället för att också arbeta och utveckla det positiva. Hur vet pedagogerna att flertalet av föräldrarna är nöjda med den samverkan de har? Det var bara pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* som använde sig av en form av utvärdering. Att föräldrarna ska få vara med och utvärdera verksamheten är vad Lpfö98 också förespråkar.

5.5 Arbetslagens syn på föräldrasamverkan i framtiden

En annan viktig skillnad mellan arbetslagen är att det endast var pedagogerna som företräder *stödsamverkan* som arbetade aktivt med att förbättra föräldrasamverkan. Tre av arbetslagen är i stor sätt nöjda med sin samverkan med föräldrarna. Pedagogerna som företräder *kompletterande samverkan* var det enda arbetslaget som öppet pratade om att de ville ha en starkare samverkan med föräldrarna. De hade funderingar på om föräldrarna verkligen var nöjda, hur visste de det? De hade också förslag på hur de skulle vilja utveckla sin samverkan. Pedagogerna som företräder *individuell samverkan* ville inte utveckla den samverkan de hade eftersom de ansåg att båda parter var nöjda så som det var. Pedagogen som företräder *stödsamverkan* ville fortsätta att arbeta med att bjuda in föräldrarna till verksamheten. Pedagogen önskade också att föräldrarna skulle vara med på utflykter m.m. Pedagogerna som representerade *kamratsamverkan* hade sökt hjälp för att kunna möta de "nya" föräldrarna i deras verksamhet.

5.6 Analys utefter läroplanen för förskolan

Om man utgår från läroplanens riktlinjer för förskolan angående föräldrasamverkan så följs dessa av de fyra arbetslagen på olika sätt. Pedagogerna som representerar *kompletterande samverkan* nämner i intervjun att föräldrar och pedagoger kompletterar varandra i arbetet med barnen. Att samverkan ska gå ut på att komplettera varandra står uttryckligen i läroplanen för förskolan. Det står också att de ska stödja varandra, vilket pedagogerna som representerar *stödsamverkan* påpekade att de gör i sin samverkan. Man kan också fundera på om det är andra än pedagogerna som representerar *kamratsamverkan* som uppfyller målet med att låta föräldrarna vara med och utvärdera verksamheten. Vår tolkning av läroplanen innebär att föräldrarna ska få insyn och inflytande över hur pedagogerna tänker och planerar hela verksamheten och kunna komma med synpunkter på dessa. När man då som *individuell samverkan* säger att föräldrarna bara får vara med och samverka om sitt eget barn hävdar vi att man inte uppfyller läroplanens riktlinjer. Ledningens roll har stor betydelse. Har man inte en rektor som stöttar pedagogerna för en aktiv samverkan, kan det lätt bli att man gör andra prioriteringar som läroplanen också förordnar. Vi har i vår utbildning och under arbetets gång insett hur viktigt det är att få diskutera läroplanens olika riktlinjer och målsättningar tillsammans i lärarlaget. Pedagogernas syn på samverkan med föräldrar och deras inflytande i verksamheten avgörs av hur man arbetar med att försöka nå ut till föräldrarna så att de förstår förskolans strävansmål. Vi anser att det endast är pedagogerna som representerar *stödsamverkan* som arbetar aktivt med det här. Pedagogerna som representerar *kompletterande samverkan* skulle vilja utöka föräldrars förståelse för verksamheten om de hittade verktygen. *Individuell samverkan* delar ut folders till föräldrarna med läroplanens riktlinjer. Däremot anser de att föräldrarna inte läser dessa eller är intresserade av dem. De gör dock inget för att öka intresset eller underlätta för föräldrarna att förstå den. Pedagogerna som representerade *kamratsamverkan* nämnde inte läroplanen alls

5.7 Övriga tankar och funderingar

Angående regler och normer på förskolan så berättade pedagogerna som företrädare *individuell samverkan* att det var svensk kultur som råder på förskolan, likaså svenska värderingar. Pedagogerna som företrädare *stödsamverkan* däremot pratade om att man inte tonade ner den svenska kulturen, utan vägde upp den med barnens egen kultur. Andersson N (1994) nämner att en svårighet för barn och föräldrar med annan kulturell bakgrund är att de kommer in i en förskola med svensk kultur. Pedagogerna som företrädare *stödsamverkan* låter på så sätt barnens två system mötas

Flera av pedagogerna säger att de tror att föräldrarna till barnen på deras förskola inte engagerar sig i verksamheten eftersom de verkar så nöjda som det är. De tror det beror på att föräldrar har så ont om tid. Även Flising (1996) talar om föräldrarnas stressiga vardag. Det som skolverket (2005) påpekar är att man därför måste ha olika former för att få föräldrarna att vilja medverka i verksamheterna. Pedagogerna behöver föräldrarnas medverkan för att kunna bli bättre pedagoger eftersom det är föräldrarna som sitter inne med kunskapen om barnen (Andersson I 2004a). Tillsammans delar man på ett ansvar om barnets välmående och fostran och för att ge barnen en helhet krävs det att man delger varandra information om hur man arbetar med barnet (Andersson N 1994). Pedagogerna som representerar *Individuell samverkan* säger att den individuella utvecklingsplanen har utökat samverkan. Även pedagogerna som representerar *kompletterande samverkan* lägger vikt vid denna. Den individuella utvecklingsplanen är inte obligatorisk i förskolan. Den är egentligen till för att

verksamheten ska kunna utvecklas och inte för att bedöma enskilda barn (Nordenstam m.fl. 2006). Hur kommer det sig då att den utvecklade samverkan med föräldrarna? Enligt läroplanen ska man ändå diskutera verksamheten och hur man gemensamt med hemmet ska arbeta med barnet. Pedagogerna nämner att de inte har något dropp in eller liknande, utan att det är i tamburen den mesta samverkan sker. Som både litteratur, andra respondenter och vår erfarenhet säger så är det ofta stressigt i dessa möten. Kanske är den individuella utvecklingsplanen den samverkansform som ger störst möjlighet att prata om barnet? Kanske känner pedagogerna därför att den har gjort skillnad i samverkan? Eftersom läroplanen går att tolka på så många sätt och innehåller så mycket behöver man ofta prioritera vad man aktivt ska arbeta med. De individuella utvecklingsplanerna har kanske förtydligat att man tillsammans med föräldrarna ska arbeta efter samma mål. På så sätt är den individuella utvecklingsplanen bra och tydlig, men vad gör man om föräldrarna tackar nej till en sådan? Det är därför viktigt att den individuella utvecklingsplanen inte tar över de andra samverkansformerna

6. Slutsats

Vi har kommit fram till att genom att sätta in föräldrarna i verksamheten kan de komma med synpunkter som kan ge pedagoger ett utifrånperspektiv som kan utveckla deras arbete. Pedagogerna kan då uppmärksammas på saker som de inte tidigare tänkt på. För att utveckling ska kunna ske krävs det att man reflekterar över sin verksamhet. Det är mycket som avgör om man väljer att prioritera att arbeta aktivt med samverkan med föräldrar eller inte. Pedagogen som företräder *stödsamverkan* var mycket medveten om det och sa följande: ”Man kan ta hjälp av föräldrarna till att hitta former för en samverkan. Alla kan inte bli nöjda, men det handlar främst om att man som pedagog granskar sig själv och sin verksamhet. För mig har det tagit tio år att inse det.”

Andersson N (1994) antydde att pedagoger har sin utbildning och kunskaper om hur barn lär och utvecklas. Han menar att förskolan är deras revir och de borde få sköta det. Andersson I (2004a) hävdar också att föräldrarna är experter på sina barn och att vara förälder, lärare på att undervisa dem. Det håller vi med om, men därmed menar vi inte att föräldrar inte ska få komma med önskemål, synpunkter och ha inflytande i verksamheten. Det är lätt att säga att alla föräldrar ska få vara delaktiga i verksamheten, men det är svårare att genomföra detta eftersom man har cirka femton föräldrapar att ta hänsyn till i varje barngrupp. Att lyssna på föräldrarna och respektera dem är viktigt. För att underlätta pedagogernas arbete behöver man föräldrarnas kunskaper om barnet och det är något som alla poängterar i intervjun. Vi kom också fram till att om föräldrarna ansågs nöjda med verksamheten ansågs de också nöjda med den samverkan som råder. När så är fallet arbetar man inte för att utveckla den samverkan som finns och föräldrarnas inflytande minskar. Om vi går tillbaka och kopplar ihop teori och empiri kan vi hitta olika nyckelord för hur man möjliggör en god samverkan med föräldrar. Det handlar om att vara nyfiken, att skapa intresse och att lyssna, bekräfta och respektera.

Vi anser att vi uppnått vårt syfte med arbetet och fått svar på våra frågeställningar. Mycket av det vi har fått fram har kunnat hämtas från tidigare forskningsresultat, men vi har också fått fram eget material där vi behandlat våra respondenters frågor och erfarenheter. Vi tror att vi kommer ha nytta av den kunskap vårt arbete har gett oss i vårt kommande yrke. Det är viktigt att våga låta sig kritiskt granskas för att man ska kunna utveckla sig som pedagog, men också för att verksamheten i sig ska kunna utvecklas.

6.1 Förslag på fortsatt forskning

Vi anser att det skulle vara intressant att göra en liknande studie i ett mångkulturellt område där man inriktar sig på föräldrarnas perspektiv. Hur ser de på samverkan med pedagogerna och hur anser de att deras kultur kommer fram i verksamheten?

7. Referenslista

- Andersson, Bengt (2002). *Föräldrar som skolans förtrogna*. Stockholm: Förlagshuset Gothia
- Andersson, Inga (2004a). *Samverkan. För barn som behöver* (andra upplagan). Stockholm: HSL förlag
- Andersson, Inga (2004b). *Lyssna på föräldrarna*. Stockholm: HSL förlag
- Andersson, Nils (1994). *Mötas kring barnen*. Lund: Studentlitteratur
- Ekman, Sussane och Sundell, Knut (1992). *Mamma, pappa, dagis*. Lund: Studentlitteratur
- Ferm, Christer (1993). *Demokrati i praktiken. Handbok för lärare om samverkan med elever och föräldrar*. Stockholm: Runa förlag
- Flising, Lisbeth och Fredriksson, Gunilla och Lund, Kjell (1996). *Föräldrakontakt. En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget
- Gilje, Nils och Grime, Harald, (1992). *Samhällsvetenskaparnas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos
- Hedencrona, Eva och Kós-Dienes, Dora (2003). *Tvärkulturell kommunikation i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, Bo och Svedner, Per Olov (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning* (fjärde upplagan). Uppsala: Kunskapsförlaget
- Lantz, Annika (1993). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Malmström och Györki och Sjögren (1991). *Bonniers lexikons ordbok* (femte upplagan). Stockholm: Bonnier lexikon AB
- Olsson, Lena (1993). *Två perspektiv på förskolan. En studie av hur föräldrar och personal bedömer kvalitet och samverkan*. FoU-rapport 1993:5, Stockholm: Forsknings och utvecklingsbyrå
- Ronström, Owe och Runfors, Ann och Karin, Wahlström (1995). *Det här är ett svenskt dagis*. Mångkulturellt Centrum
- Skolkommittén, Utbildningsdepartementet SOU 1996:143 ”Krock eller möte – Om den mångkulturella skolan” Stockholm: Norstedts tryckeri AB
- Skolverket (2005). *Allmänna råd och kommentarer. Den individuella utvecklingsplanen*. Ljungberg tryckeri
- Skolverket (2005). *Allmänna råd och kommentarer. Kvalitet i förskolan*. Ljungberg tryckeri

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan. Lpfö98*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur

Internet

Nordenstam Ulla, Ulveson och Eva och Åsén, Gunnar (2006). *Individuella utvecklingsplaner i förskolan* hämtat den 17 december 2006 från <http://www.skolverket.se/content/1/c4/64/42/IUP%20i%20f%C3%B6rskola.14%20juni..pdf>

8. Bilagor

Bilaga 1. Brev till pedagoger i förskolan

Hej!

Vi är två lärarstudenter från Göteborgs universitet. Vi skriver nu vårt examensarbete som handlar om samverkan mellan föräldrar och pedagoger. Vi vill i vårt arbete ta reda på hur pedagoger upplever denna samverkan. Som ett led i vår undersökning vill vi intervjua pedagoger på förskolan. Vår förhoppning är att du har möjlighet att ställa upp på en sådan intervju.

Intervjumaterialet kommer att behandlas med anonymitet.

Materialet som vi får fram under intervjun kommer att användas som forskningsresultat i vår uppsats. Där kommer vi att analysera era svar och relatera dem till andra forskningsresultat och till litteratur som berör ämnet. Vår uppsats kommer sedan att kunna läsas av lärare och studerande på Göteborgs universitet.

Intervjun kommer att pågå i max 45 minuter. Om ni samtycker kommer vi att använda oss av bandspelare. Vi kommer också ha papper och penna till hands.

Vi är medvetna om att det är kort varsel, men vi skulle gärna vilja genomföra intervjuerna i slutet av vecka 48.

Självklart kommer vi att bjuda på kaffe och fika som tack för att ni delar med er av era erfarenheter.

Om ni har några frågor får ni gärna höra av er till oss.

Med vänliga hälsningar Marina Havdelin och Anna Ärlebo

Marina Havdelin

Anna Ärlebo

Mail:xxxxxxxxx

Mail:xxxxxxxxx

Telefon:xxxxxxx

Telefon:xxxxxxx

Bilaga 2. Intervjufrågor till pedagoger

1. Hur länge har ni varit verksamma inom yrket?
2. Hur kommer det sig att ni arbetar just i den här förskolan och i det här området?
3. Vilken betydelse har samverkan med föräldrar för er i ert arbete?
4. Vad är föräldrarna med och samverkar om i er verksamhet?
5. Hur anser ni att möjligheten till samverkan påverkas av den mångkulturella mångfalden bland föräldrar?
6. Finns det några återkommande svårigheter eller utmaningar i föräldrasamverkan?
7. Vilka för- respektive nackdelar upplever ni med att arbeta i ett mångkulturellt område jämfört med ett mer homogent område?
8. Hur skulle ni vilja att förskolan och samverkan med föräldrarna utformas i framtiden? Vad skulle det kräva av föräldrarna och personalen?
9. Något som ni vill tillägga?